

09 aprilie 2021 nr. 132/7 -

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun.Chișinău, str. A. Lăpușneanu, nr.28, MD-2004

Judecătoria Orhei, sediul Șoldănești, în conformitate cu prevederile art.135 alin.(1), lit.a) din Constituție, Hotărârii Curții Constituționale nr.2 din 09.02.2016, expediază sesizarea despre verificarea constituționalității :

- prevederilor art.70 alin.(7),pct.3) și art.458 alin.(3) Cod de procedură penală, sub aspectul corespunderii acestora cu prevederile art.21, 26 alin.(3) din Constituția Republicii Moldova.

- Anexă : - sesizarea privind excepția de neconstituționalitate din 22.03.2021 pe 90 file
- copia încheierii Judecătoria Orhei, sediul Șoldănești din 09.04.2021 pe 13 file
 - copia plângerii petiționarei Donos Elena din 14.08.2020 pe 8 file
 - copia procesului-verbal al ședinței de judecată din 30.03.2021-09.04.2021 pe 7 file .

Cu înalte considerațiuni,

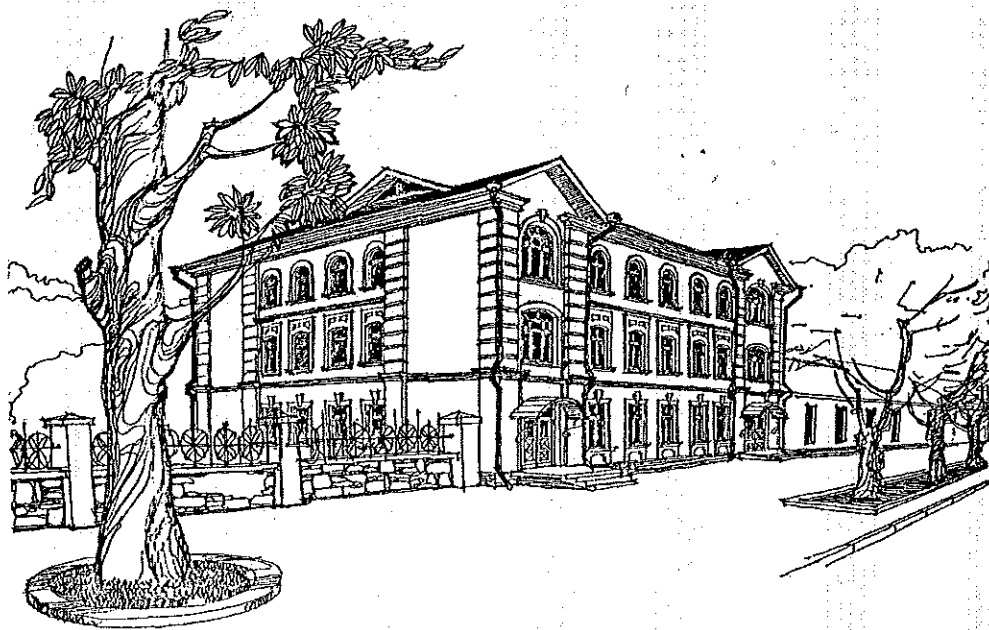
Judecătorul Judecătoria Orhei, sediul Șoldănești

Elvira LAVCIUC

Ex: Șarcanean Ivan
Tel.0(272)22267

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

SESIZARE

*privind excepția de neconstituționalitate
prezentată în conformitate cu art. 135 alin.(1) lit.a) și lit.g) din Constituție*

*Autorii sesizării: Donos Tudor
Donos Elena*

Chișinău 2021

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușeanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

*privind excepția de neconstituționalitate
prezentată în conformitate cu art. 135 alin.(1) lit.a) și lit.g) din Constituție*

A. Autorii excepției de neconstituționalitate

A.1. Persoană fizică

- 1. Nume: Donos**
- 2. Prenume: Tudor**

A.1'. Persoană fizică

- 1. Nume: Donos**
- 2. Prenume: Elena**

A.2. Instanța de judecată

1. **Denumirea instanței de judecată/sediu:** Judecătoria Orhei sediul Șoldănești
2. **Judecător/complet de judecată:** Judecător Elvira Lavciuc
4. **Adresa instanței de judecată:** or. Șoldănești, str. Victoriei nr.18
5. **Telefonul și e-mail-ul instanței de judecată:** 0272-2-22-67; jsd@justice.md

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun

1. Pe rolul Judecătoria Orhei sediul Șoldănești se află spre examinare în ordinea art.313 CPP, plîngerea lui Donos Elena împotriva ordonanței procurorului în Procuratura r. Telenesti Petru Zmuncilă, privind refuzul în deschiderea procedurii de revizuire a hotărîrii judecătorești irevocabile.
2. Obiectul plîngerei constă în contestarea ordonanței privind refuzul în deschiderea procedurii de revizuire a unei hotărîri judecătorești irevocabile care este afectată de erori judiciare și omisiuni ale justiției.
3. Temeiul revizuirii invocat în cererea de deschidere a procedurii de revizuire nu se încadrează în cazurile stipulate expres în art.458 alin.(3) Cod de procedură penală.
4. Astfel, unul din temeiul revizuirii invocat în cererea de revizuire a hotărîrii judecătorești irevocabile este:
 - **Remedierea erorilor judiciare și omisiunile justiției admise în procesul judecării cauzei, prin aplicarea unui act normativ care devenise desuet, în cazul în care prin acel act normativ desuet drepturile fundamentale a persoanei au fost încălcate, iar erorile judiciare și omisiunile justiției au fost admise în instanța de recurs, și pe altă cale de atac aceste erori judiciare și omisiuni a justiției nu pot fi corectate.**
 - **Remedierea erorilor judiciare și omisiunile justiției admise în procesul judecării cauzei în ordine de recurs, prin aplicarea unei legi de procedură în privința căreia exista incertitudine rezonabilă cu privire la constituționalitatea sa și pe altă cale de atac aceste erori judiciare și omisiuni a justiției nu pot fi corectate.**
5. Cu adevărat acest temei nu se regăsește în cazurile stipulate expres în art.458 alin.(3) Cod de procedură penală.
6. Dar nici nu putea fi prevăzut un astfel de temei, fiindcă art.458 alin.(3) Cod de procedură penală, a fost republicat ultima dată la **05.04.2012** prin Legea nr.66 „*pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova*”, iar temeiul de cădere în desuetudine a legii a apărut în Republica Moldova în **2017**, cînd a fost adoptată **Legea nr.100 din 22.12.2017**, „*cu privire la actele normative*”.
7. **Temeiul revizuirii împotriva hotărîrii judecătorești irevocabile invocat se deduce din Jurisprudența CEDO, în cauzele:**
 - cauza *Sutyazhnik vs. Rusia* (nr. 8269/02, din 23 iulie 2009, paragr.35), Curtea Europeană a acceptat că, în anumite circumstanțe, principiul securității raporturilor juridice poate fi afectat pentru a remedia un „viciu fundamental” sau „o eroare judiciară” (a se vedea în contextul cauzei *Radchikov c. Rusiei*, nr. 65582/01, hotărîre din 24 mai 2007).

- cauza *Duca contra Moldovei*; Roșca contra Moldovei(§25) , Curtea a statuat: *Competența de revizuire a instanțelor superioare ar trebui să fie exercitată pentru a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă examinare.*
- cauza *Popov contra Moldovei*, Curtea Europeană a menționat [...] *Mai mult, articolul 4 al Protocolului nr.7, în mod special, permite statului să corecteze omisiunile justiției în procedura penală. [...].*

8. Astfel se constată că legislația națională este în neconcordanță cu jurisprudența CEDO care permite redeschiderea procedurii finalizate în scop de remediere a erorilor judiciare și omisiunilor justiției.
9. În cadrul judecării plîngerei în ordinea art.313 CPP, instanța de judecată a Judecătorei Orhei sediul Șoldănești, va stabili că nu prevede legislația națională o astfel de procedură de apărare împotriva unui act normativ desuet aplicat în proces finalizat prin Hotărîre irevocabilă și prin urmare va respinge plîngerea. În astfel de împrejurări dreptul de acces la justiție va fi încălcat.
10. Republica Moldova va repeta o situație similară cu condamnarea statului de CEDO, prin Hotărîrea în cauza *Biserica Adevărat Ortodoxă din Moldova și alții vs. Moldova* din 27 februarie 2007(cererea nr.952/03), § 51, potrivit căreia: ***Curtea reamintește că articolul 13 al Convenției cere existența prevederilor în legislația națională care să permită autorităților naționale competente să examineze fondul pretenției adresate în temeiul Convenției și să ofere redresarea corespunzătoare, chiar dacă Statele Contractante se bucură de o anumită marjă de apreciere cu privire la modul de a se conforma obligațiilor ce rezultă din această prevedere (a se vedea *Chah Chahal v. the United Kingdom*, hotărîre din 15 noiembrie 1996, Reports 1996-V, pp. 1869-1870, § 145). Recursul cerut de articolul 13 trebuie să fie unul „efectiv” atît în practică, cît și în drept. Totuși, un astfel de recurs este cerut doar pentru pretențiile care pot fi considerate ca fiind „serioase și legitime” conform Convenției (a se vedea *Metropolitan Church of Bessarabia*, citată mai sus, § 137).***
11. Astfel, în acest caz se cheamă Curtea Constituțională să rezolve această problemă de drept constituțional, pe cale de excepție de neconstituționalitate.

c. Obiectul sesizării

12. Prezenta sesizare are ca obiect controlul constituționalității a art.458 alin.(3) din Codul de procedură penală(*cazurile s-au temeiurile revizuirii*), în deosebi constatarea omisiunii legislative și lipsa cadrului legislativ privind temeiurile revizuirii hotărîrei judecătorești irevocabile în cazurile:
- **erorilor judiciare și omisiunile justiției admise** în procesul judecării cauzei, prin aplicarea unui act normativ care devenise desuet, în cazul în care prin acel act normativ desuet drepturile fundamentale a persoanei au fost încălcate, iar erorile judiciare și omisiunile justiției au fost admise în instanța de recurs, și pe altă cale de atac aceste erori judiciare și omisiuni a justiției nu pot fi corectate.
 - **erorilor judiciare și omisiunile justiției admise** în procesul judecării cauzei în ordine de recurs, prin aplicarea unei legi de procedură în privința căreia exista incertitudine rezonabilă cu privire la constituționalitatea sa și pe altă

4

cale de atac aceste erori judiciare și omisiuni a justiției nu pot fi corectate.

13. Prin prezenta sesizare se solicită interpretarea articolului 135 alin.(1) lit. a) și g) și art.54 alin.(1) și (2) prin prisma articolului 20 și art.26 alin. (2) din Constituție, explicînd:

- Care ar fi procedura de apărare împotriva unui act normativ de procedură devenit desuet, aplicat în procesul penal în instanța de recurs ca ultimă instanță, prin care s-a produs ingerințe în drepturi?
- Cine și unde poate reclama desuitudinea actului normativ ce a încălcat drepturile în procesul penal și ce instanță este în drept să constate desuitudinea actului normativ?
- Care ar fi procedura de soluționare a unei erori judiciare produse pe baza aplicării unui act normativ devenit desuet prin care s-a produs ingerințe în drepturi, iar eroarea judiciară s-a produs chiar în instanța de recurs ca ultimă instanță. Iar instanța de recurs în anulare a refuzat ridicarea excepției de neconstituționalitate. Iar potrivit art.453 alin.(2) CPP, repetarea unui recurs în anulare este inadmisibilă?

14. Prezenta sesizare are ca scop controlul constituționalității a art.70 alin.(7) pct.3) CPP, potrivit căreia:

Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței:

- 1) *documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură;*
- 2) *documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova;*
- 3) *mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.*

Controlul constituționalității a art.70 alin.(7) pct.3) CPP, este necesară cazului din speță, fiindcă această lege a căzut în desuetudine, iar starea sa de desuetudine formează situația concretă ce necesită interpretarea dispozițiilor constituționale. Fiindcă există raport juridic întemeiat pe această lege căzută în desuetudine. Ingerința în drepturile fundamentale persistă ca urmare a caracterului obligatoriu a hotărîrei irevocabile bazate pe această lege. Iar problema de drept existentă nu poate fi corect soluționată printr-o altă procedură decît prin interpretarea dispozițiilor constituționale în raport cu controlul constituționalității a art.70 alin.(7) pct.3) CPP.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

Prevederile relevante ale Constituției (M.O., 1994, nr. 1) sunt următoarele:

Articolul 1
Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate."

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 21

Prezumția nevinovăției

Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării

drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 119

Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

Articolul 134

Statutul

„(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.”

Articolul 135

Atribuțiile

„(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

b) interpretează Constituția;

[...]

g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;

[...].

(2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.”

Prevederi relevante ale Legii nr.100 din 22.12.2017,,cu privire la actele normative”

Articolul 74. Încetarea acțiunii actului normativ

(1) Acțiunea actului normativ încetează dacă:

a) [...];

b) [...];

c) [...];

d) [...];

e) actul a devenit desuet.

(2) [...].

Prevederi relevante ale Codului de procedură penală

Articolul 2. Legea procesuală penală

(1) [...];

(2) [...];

(3) Constituția Republicii Moldova are supremație asupra legislației procesuale penale naționale. Nici o lege care reglementează desfășurarea procesului penal nu are putere juridică dacă este în contradicție cu Constituția.

(4) [...];

(5) **În desfășurarea procesului penal nu pot avea putere juridică legile și alte acte normative care anulează sau limitează drepturile și libertățile omului, încalcă independența judecătorească, principiul contradictorialității, precum și contravin normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.**

Articolul 8. Presumția nevinovăției

(1) Persoana acuzată de săvârșirea unei infracțiuni este prezumată nevinovată atâta timp cât vinovăția sa nu-i va fi dovedită, în modul prevăzut de prezentul cod, într-un proces judiciar public, în cadrul căruia îi vor fi asigurate toate garanțiile necesare apărării sale, și nu va fi constatată printr-o hotărâre judecătorească de condamnare definitivă.

Articolul 10. Respectarea drepturilor, libertăților și demnității umane

(1) [...].

(2) [...].

(3) [...].

(3') [...].

(4) Orice persoană este în drept să-și apere prin orice mijloc neinterzis de lege drepturile, libertățile și demnitatea umană, lezate sau limitate nelegitim în cursul procesului penal.

(5) [...].

(6) [...].

Articolul 17. Asigurarea dreptului la apărare

(1) În tot cursul procesului penal, părțile (bănuitul, învinuitul, inculpatul, partea vătămată, partea civilă, partea civilmente responsabilă) au dreptul să fie asistate sau, după caz, reprezentate de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.

(2) Organul de urmărire penală și instanța judecătorească sînt obligate să asigure participanților la procesul penal deplina exercitare a drepturilor lor procesuale, în condițiile prezentului cod.

(3) Organul de urmărire penală și instanța sînt obligate să asigure bănuitalui, învinuitului, inculpatului dreptul la asistență juridică calificată din partea unui apărător ales de el sau a unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, independent de aceste organe.

(4) [...].

(5) În cazul în care bănuitul, învinuitul, inculpatul nu au mijloace de a plăti apărătorul, ei sînt asistați gratuit de cîte un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.

Articolul 19. Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la examinarea și soluționarea cauzei sale în mod echitabil, în termen rezonabil, de către o instanță independentă, imparțială, legal constituită, care va acționa în conformitate cu prezentul cod.

(2) [...].

(3) [...].

Articolul 24. Principiul contradictorialității în procesul penal

(1) Urmărirea penală, apărarea și judecarea cauzei sînt separate și se efectuează de diferite organe și persoane.

(2) Instanța judecătorească nu este organ de urmărire penală, nu se manifestă în favoarea acuzării sau a apărării și nu exprimă alte interese decît interesele legii.

(3) Părțile participante la judecarea cauzei au drepturi egale, fiind învestite de legea procesuală penală cu posibilități egale pentru susținerea pozițiilor lor. Instanța de judecată pune la baza sentinței numai acele probe la cercetarea cărora părțile au avut acces în egală măsură.

(4) Părțile în procesul penal își aleg poziția, modul și mijloacele de susținere a ei de sine stătător, fiind independente de instanță, de alte organe ori persoane. Instanța de judecată acordă ajutor oricărei părți, la solicitarea acesteia, în condițiile prezentului cod, pentru administrarea probelor necesare.

Articolul 64. Drepturile și obligațiile bănuیتului

(1) Bănuitul are dreptul la apărare. Organul de urmărire penală îi asigură bănuیتului posibilitatea să-și exercite dreptul la apărare prin toate mijloacele și metodele care nu sînt interzise de lege.

(2) Bănuitul, conform prevederilor prezentului cod, are dreptul:

1) să știe de ce este bănuیت și, în legătură cu aceasta, imediat după reținere sau după ce i s-a adus la cunoștință hotărîrea despre aplicarea măsurii preventive sau recunoașterea în calitate de bănuیت, **să fie informat în prezența apărătorului**, în limba pe care o înțelege, despre conținutul bănuیتii și despre încadrarea juridică a faptelor infracționale de săvîrșirea cărora este suspectat;

2) [...];

3) [...];

4) în caz de reținere, să primească consultație juridică, în condiții confidențiale, din partea apărătorului pînă la începutul primei audieri în calitate de bănuیت;

5) din momentul cînd i s-a adus la cunoștință actul procedural de recunoaștere în calitate de bănuیت, să aibă asistența unui apărător ales de el, **iar dacă nu are mijloace de a plăti apărătorul, să fie asistat în mod gratuit de către un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat**, precum și, în cazurile admise de lege, să renunțe la apărător și să se apere el însuși.

Articolul 66. Drepturile și obligațiile învinuitului, inculpatului

(1) Învinuitul sau, după caz, inculpatul are dreptul la apărare. Organul de urmărire penală sau, după caz, instanța de judecată îi asigură învinuitului, inculpatului posibilitatea de a-și exercita dreptul la apărare prin toate mijloacele și metodele neinterzise de lege.

(2) Învinuitul, inculpatul, conform prevederilor prezentului cod, are dreptul:

1) [...];

2) [...];

3) [...];

4) în [...];

5) din momentul punerii sub învinuire, să aibă asistența unui apărător ales de el, iar dacă nu are mijloace de a plăti apărătorul, **să fie asistat în mod gratuit de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat**, precum și, în cazurile admise de lege, să renunțe la apărător și să se apere el însuși

Articolul 67. Apărătorul

(1) [...].

(2) [...].

(3) [...].

(3¹) Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat dobândește calitatea de apărător în momentul în care coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite decizie privind acordarea asistenței juridice calificate. Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștință, după caz, solicitantului, organului de urmărire penală sau instanței de judecată.

(4) [...].

(5) [...].

(6) [...].

(7) [...].

Articolul 69. Participarea obligatorie a apărătorului

(1) Participarea apărătorului la procesul penal este obligatorie în cazul în care:

1) [...];

2) [...];

3) [...];

4) [...];

5) [...];

6) bănuitului, învinuitului, inculpatului i se incriminează o infracțiune gravă, deosebit de gravă sau excepțional de gravă;

7) [...];

8) [...];

9) [...];

10) [...];

11) [...];

12) [...];

13) [...].

(2) [...].

(3) Participarea obligatorie a apărătorului la procesul penal este asigurată de coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, la solicitarea organului de urmărire penală sau a instanței.

Articolul 70. Admiterea, desemnarea și înlocuirea apărătorului, confirmarea calității și împuternicirilor lui

(1) Persoanele menționate la art.67 alin.(2) participă la procesul penal în calitate de apărător:

1) [...];

2) la desemnarea de către coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat în cazul cererilor sau solicitărilor de acordare a asistenței juridice calificate.

(2) Organul de urmărire penală sau instanța nu este în drept să recomande cuiva invitarea unui anumit apărător.

(3) Organul de urmărire penală sau instanța solicită desemnarea avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat de către coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat:

1) [...];

2) în cazul în care participarea apărătorului la procesul penal este obligatorie, iar bănuitul, învinuitul, inculpatul nu are apărător ales.

(4) [...].

(5) [...].

(6) [...].

(7) Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței:

1) documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură;

2) documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova;

3) **mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.**

(8) Persoana care pretinde să participe în cauza dată în calitate de apărător, dar nu prezintă documentele ce îi confirmă calitatea și împuternicirile de apărător nu este admisă să participe la desfășurarea procesului penal în calitate respectivă, fapt asupra căruia se adoptă o hotărâre motivată.

Articolul 104. Audierea bănuitului, învinuitului, inculpatului

(1) Audierea bănuitului, învinuitului, inculpatului se face numai în prezența unui **apărător ales sau a unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat**, imediat după reținerea bănuitului sau, după caz, după punerea sub învinuire, dacă acesta acceptă să fie audiat. Nu se permite audierea bănuitului, învinuitului, inculpatului în stare de oboseală, precum și în timpul nopții, decât doar la cererea persoanei audiate în cazurile ce nu suferă amânare, care vor fi motivate în procesul-verbal al audierii.

(2) [...].

(3) [...].

(3') [...].

(4) [...].

(5) [...].

(6) [...].

(7) [...].

Articolul 282. Înaintarea acuzării

(1) Înaintarea acuzării învinuitului se va face de către procuror în prezența **avocatului** în decurs de 48 de ore din momentul emiterii ordonanței de punere sub învinuire, dar nu mai târziu de ziua în care învinuitul s-a prezentat sau a fost adus în mod silit.

(2) Procurorul, după stabilirea identității învinuitului, îi aduce la cunoștință ordonanța de punere sub învinuire și îi explică conținutul ei. Aceste acțiuni se atestă cu semnăturile procurorului, învinuitului, **avocatului** și ale altor persoane care participă la această acțiune procesuală, aplicate pe ordonanța de punere sub învinuire, indicându-se data și ora punerii sub învinuire.

(3) După înaintarea acuzării, procurorul îi va explica învinuitului drepturile și obligațiile acestuia prevăzute în art.66. Învinuitului i se înmânează copia de pe ordonanța de punere sub învinuire și informația în scris privind drepturile și obligațiile lui. Acțiunile nominalizate, de asemenea, **se consemnează în ordonanța de punere sub învinuire în modul prevăzut în alin.(2).**

(4) [...].

Articolul 458. Cazurile de revizuire a procesului penal

(1) Hotărârile judecătorești irevocabile pot fi supuse revizuirii atât cu privire la latura penală, cât și cu privire la latura civilă.

(2) Dacă hotărârea judecătorească se referă la mai multe persoane sau mai multe infracțiuni, revizuirea se poate cere pentru oricare dintre fapte sau dintre făptuitori.

(3) Revizuirea poate fi cerută în cazurile în care:

1) s-a constatat, prin sentință penală irevocabilă, comiterea unei infracțiuni în timpul urmăririi penale sau în legătură cu judecarea cauzei;

2) s-au stabilit alte circumstanțe de care instanța nu a avut cunoștință la emiterea hotărîrii și care, independent sau împreună cu circumstanțele stabilite anterior, dovedesc că cel condamnat este nevinovat ori a săvîrșit o infracțiune mai puțin gravă sau mai gravă decît cea pentru care a fost condamnat sau dovedesc că cel achitat sau persoana cu privire la care s-a dispus încetarea procesului penal este vinovat/vinovată;

3) două sau mai multe hotărîri judecătorești irevocabile nu se pot concilia;

4) Curtea Constituțională a recunoscut drept neconstituțională prevederea legii aplicată în cauza respectivă.

(4) Dacă nu se poate da hotărîre din cauza că s-a împlinit termenul de prescripție a incriminării sau s-a declarat un act de amnistie sau din cauza că unele persoane au fost grațiate, precum și din cauza decesului învinuitului, circumstanțele prevăzute la alin.(3) pct.1)-3) se stabilesc printr-o cercetare efectuată potrivit prevederilor art.443 și 444.

Prevederi relevante ale Legii nr.198 din 26.07.2007 „cu privire la asistența juridică garantată de stat”

Art.27 alin.(3), *Drepturile și obligațiile avocatului care acordă asistență juridică calificată se atestă prin decizie privind acordarea de asistență juridică, emisă în condițiile prezentei legi.*

Prevederi relevante ale Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”, (redacția 2002)

Art.52 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”, *Împuternicirile avocatului se confirmă prin **mandatul eliberat de către biroul de avocați**. În mandat se indică numărul licenței pentru exercitarea profesiei de avocat și data eliberării acesteia.*

Art.35 alin.(1) lit.g) al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”: **Consiliul Baroului: g) stabilește forma mandatului avocatului.**

Prevederi relevante ale Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”, (redacția 2010)

Art.52 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”: *„Împuternicirile avocatului se confirmă prin **mandat**. Formularul mandatului este un document de strictă evidență. **Conținutul, forma și modul de utilizare a mandatului se aprobă de către Guvern.**”* Actualmente această prevedere se regăsește în art.60 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”.

12

**Prevederi relevante ale Hotărîrei Guvernului nr. 1175
din 21.12.2010 „cu privire la aprobarea formularului și
modului de utilizare a mandatului avocatului,
formularul mandatului avocatului”,**

Pct.2-6

- este un document de strictă evidență, care confirmă împuternicirile avocatului în instanța de judecată.

Formularul mandatului avocatului se imprimă pe hîrtie de formatul A5 împărțită în două părți identice. O parte se decupează și se prezintă în instanța de judecată, iar cealaltă parte este păstrată de către avocat. Formularul mandatului avocatului are un fond albastru-deschis.

Formularul mandatului avocatului conține următoarele elemente obligatorii:

1) pe recto se inserează:

- a) numărul și seria;
- b) denumirea biroului asociat de avocați;
- c) denumirea cabinetului avocatului;
- d) datele de contact;
- e) denumirea "MANDAT";
- f) numele și prenumele avocatului;
- g) numărul licenței și data eliberării;
- h) numărul contractului de asistență juridică și data semnării;
- i) **numărul deciziei coordonatorului Oficiului Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat și data semnării;**
- j) semnătura avocatului, certificată prin ștampilă.

2) pe verso se inserează:

- a) împuternicirile avocatului;
- b) semnătura clientului.

Împuternicirile avocatului în instanța de judecată, potrivit art.81 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, urmează a fi consemnate pe versoul mandatului numai în procesele civile.

**Prevederi relevante ale Statutului profesiei de avocat
Nr.302 din 08.11.2011(publicat în Monitorul oficial
nr.54-57 din 08.04.2011)**

Articolul 8 alin.(3)

Acordarea asistenței juridice obligatorii de stat în cazurile prevăzute de Lege se face numai ca urmare a desemnării de către Oficiile Teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (art.14 alin.2, lit.c); art.26, 27 din Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat).

**Prevederi relevante ale Hotărîrea cu privire la aprobarea
Regulamentului funcționării Oficiilor teritorialeale
Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de
Stat nr.15 din 30.07.2008(Monitorul Oficial nr.160-
161/463 din 22.08.2008)**

În cazul în care se acceptă acordarea asistenței juridice calificate, coordonatorul Oficiului teritorial emite o decizie în acest sens, în conformitate cu art.27 al Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat. Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștința solicitantului în termenele specificate în art.26 al Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat.

Prevederi relevante ale Hotărîri Plenului Curții Supreme de Justiție nr.11 din 24 decembrie 2010 „cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuțitului, învinuitului, inculpatului și condamnatului în procedură penală”.

Pct.7

Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat **dobîndește calitatea de apărător** în momentul în care coordonatorul Oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat **emite o decizie privind acordarea asistenței juridice calificate.**

Pct.10

[...]

Dacă persoana care pretinde să participe în calitate de apărător nu prezintă: a) documentul ce confirmă apartenența ei la avocatură; b) documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova; c) mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile; d) ***decizia Coordonatorului cu privire la acordarea asistenței juridice calificate*** sau de urgență, organul de urmărire penală sau instanța, printr-o hotărîre motivată, nu admite participarea ei la desfășurarea procesului penal în calitate de respectivă.

E. Argumentarea pretinsei încălării a unuia sau amai multor drepturi garantate de Constituție

13. Referitor la omisiunea legislativă privind revizuirea procesului penal(art.458 alin.(3) CPP).

Codul de procedură penală a prevăzut exhaustiv cazurile de revizuire a hotărîrelor judecătorești irevocabile în art.458 alin.(3) Cod de procedură penală, republicat ultima dată la **05.04.2012** prin Legea nr.66, „*pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova*”.

Însă, legislatorul nu a reglementat ca caz de revizuire erorile judiciare admise de instanța de recurs ca ultimă instanță, manifestate prin aplicarea în cadrul judecării recursului a unui act de procedură devnit desuet, prin care s-a produs ingerințe în drepturi.

Or în cazul cînd o hotărîre irevocabilă se bazează direct pe un articol din Codul de procedură penală căzut în desuetudine care restrînge persoana de dreptul la apărare, atunci cu certitudine se produce ingerințe grave în prezumția nevinovăției garantată de Constituție.

În acest sens, la data de 22.12.2017 Republica Moldova, a adoptat **Legea nr.100 din 22.12.2017, „cu privire la actele normative”.**

Potrivit art.74 alin.(1) lit.e) al **Legii nr.100 din 22.12.2017, „cu privire la actele normative”, Acțiunea actului normativ încetează dacă: e) actul a devenit desuet.**

Prin urmare, o eroare judiciară poate să evolueze din omisiunea instanței de recurs ca ultimă instanță, care a aplicat în procedură judiciară un articol din CPP căzut în desuitudine, fără ca instanța să constate existența unei practici opuse reglementate de alt articol din CPP în vigoare la momentul judecării cauzei, dar adoptat ulterior articolului devenit desuet.

14

O eroare judiciară produsă pe baza aplicării unui articol din CPP căzut în desuetudine, poate evolua și-n condiția incertitudinii juridice creată în cazul când în Codul de procedură penală au fost introduse aliniate cu indici prim(spre exemplu (3¹)) care consacră drepturi fundamentale, nefiind modificate prevederile din articolele cu conținut învechit și vag. Ca consecință s-au creat paralelisme legislative în rezultatul căreia prin aplicarea legii învechite persoana a fost privată de dreptul la asistență juridică garantată de stat, drept ce derivă din dreptul fundamental la apărare și prezumția nevinovăției, prin ce s-a produs ingerințe în drepturile fundamentale.

Potrivit Jurisprudenței Curții Constituționale, a fost statuat: *Astfel, Curtea subliniază că legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține și să evite paralelisme legislative, ce generează incertitudine și insecuritate juridică. Or, în procesul de legiferare este interzisă instituirea aceluiași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ ori în două sau mai multe acte normative*(HCC nr. 2 din 30.01.2018, § 45; HCC nr. 6 din 19.03.2019, § 41; HCC nr. din 23.01.2020, § 48).

Din jurisprudența menționată se deduce că Curtea Constituțională constată o cauză ce generează incertitudine și insecuritate juridică. Această cauză fiind: **Instituirea aceluiași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ.**

Această cauză afectează principiul constituțional- calitatea legii.

În jurisprudența Curții Constituționale, a existat caz când două articole din Codul de procedură penală reglementează diferit acțiuni procesuale.

Astfel, este foarte relevantă cazul din speță jurisprudența Curții expuse, și în opinia mea urmează de aplicat în prezenta cauză aceste constatări.

Potrivit HCC nr. 6 din 19.03.2019, § 53-54: *În consecință, contestarea refuzului organului de urmărire penală de a primi o plângere sau un denunț este reglementată în mod divergent de două prevederi ale aceluiași act normativ. Această incoerență normativă creează insecuritate juridică pentru destinatarii legii. Atât justifiabili, cât și subiectele care posedă competența aplicării Codului de procedură penală se află în dificultate, fiind puși în situația de a alege între mai multe variante posibile.* Chiar făcându-se apel la consultanța de specialitate, persoana nu ar putea stabili, fără echivoc, în baza cărei norme – articolul 265 alin. (2) sau articolul 313 alin. (2) pct. 1) lit. a) din Codul de procedură penală – ar trebui să conteste refuzul organului de urmărire penală de a-i primi plângerea sau denunțul privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni. **Există riscul ca alegerea unei norme să fie stabilită în baza unor criterii arbitrare și discreționare de către cei care aplică legea,** astfel încât persoana să nu-și poată realiza în mod efectiv dreptul de a contesta refuzul organului de urmărire penală de a primi plângerea sau denunțul privind comiterea unei pretinse infracțiuni.

În cazul propriu în care ridic excepția de neconstituționalitate, incertitudinea și insecuritatea juridică a fost determinată de paralelisme legislative cuprinse în două articole din Codul de procedură penală și anume art.67 alin.(3¹) CPP(redacția 2008) și art.70 alin.(7)pct.3) CPP(redacția 2003).

Ambele articole reglementează divergent documentele prezentate de persoana pentru ași confirma calitatea de apărător în procesul penal când este desemnat de OT al CNAJGS.

Instanța de recurs fiind sesizată referitor la faptul că Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat(*în continuare AvAJGS*), nu a fost desemnat și nu a prezentat documentele așa cum prevede art.67 alin.(3¹) CPP(redacția 2008), fiind camuflat actul justiției, în cele din urmă instanța de recurs fiind în incertitudine juridică a aplicat asupra situației de acordare a asistenței juridice garantate de stat de către AvAJGS prevederile art.70 alin.(7)pct.3) CPP(redacția 2003) căzute în desuetudine. În această situație există real o eroare judiciară produsă pe baza aplicării unui act de procedură devenit desuet. Fiindcă paralelisma legislativă admisă în Codul de procedură penală, promovează un concurs de soluții extreme de periculoase, care produc ingerințe grave în drepturi în rezultatul căreia

15

persoanele sînt condamnate la privațiune de libertate în lipsa apărătorului, exact cum se făcea în anii 1941-1945 pentru agitație antisovietică de ordin contrarevoluționar. Iar concursul de soluții se produce între o normă contemporană(art.67alin.(3¹)CPP) și o normă căzută în desuetudine(art.70 alin.(7) pct.3) CPP).

În asemenea situație, legislația națională nu prevede un remediu efectiv de apărare împotriva legii căzute în desuetudine, prin care s-a produs ingerințe în drepturile fundamentale, aplicate în proces irevocabil, ce constituie eroare judiciară.

Procesul penal desfășurat în conformitate cu legea căzută în desuetudine se prezumă a fi legal, deși jurisprudența CEDO demonstrează o procedură opusă de cea reglementată de actul căzut în desuetudine(art.70 alin.(7)pct.3) CPP).

Acțiunea în timp al actului normativ căzut în desuetudine legalizează abuzul de drept, cînd persoana este privată prin legea desuetă de garanțiile procesuale necesare apărării, garanții consacrate prin Constituție, introduse în circuit legal prin legea asistenței juridice garantate de stat.

Legea căzută în desuetudine își pierde valabilitatea în fața Constituției acordată inițial, după adoptarea unei alte legi prin care statul încearcă să institue garanții și drepturi Constituționale potrivit noilor schimbări a unor mecanisme ce au avut loc în societate.

Desuetudinea legii procesual penale există în Republica Moldova avînd în vedere că statul nostru este la o etapă de tranziție și reformă a justiției.

Multiplele legi adoptate în scopuri de îmbunătățire a sectorului justiției, au admis ca în Codul de procedură penală să rămîna în vigoare un articol vag care nemijlocit a determinat într-un mod reforma justiției spre îmbunătățirea mecanismului de apărare. Statul din motivul reglementărilor vagi ale articolului respectiv, a adoptat o altă lege de reglementare și a format un nou organ(CNAJGS), fără ca să abroge s-au modifice legea învechită și vagă care primordial a reglementat procesul anterior prin care a încălcat drepturile omului.

În acest sens s-ar putea de aplicat art.74 alin.(1) lit.e) **al Legii nr.100 din 22.12.2017,,cu privire la actele normative”, Acțiunea actului normativ încetează dacă:**
e) actul a devenit desuet. În deosebi că adoptarea acestui articol ce încetează acțiunea legii, a fost extrem de necesară avînd în vedere NOTA INFORMATIVĂ a Ministerului Justiției la proiectul Legii cu privire la actele normative, Capitolul XVIII pct.50, potrivit căreia:

*Desuetudinea unui act normativ presupune faptul că acest act normativ încetează a fi aplicat în practică. În acest caz, este vorba de acte normative care au fost total depășite de schimbările social-economice care au avut loc în societate, de faptul că stările de lucru ce au determinat necesitatea adoptării acestui act normativ au încetat să mai existe, astfel încît acțiunea lor nu mai are nici o justificare și nici nu mai poate fi susținută, fiind depășită de noile relații ale vieții. **Drept urmare a faptului că statul nostru este la o etapă de tranziție, nu pot fi evitate și ignorate situațiile în care unele acte normative devin inaplicabile fără să fi fost abrogate, fiind depășite de timp. Astfel, a devenit strict necesară reglementarea acestui temei de încetare a acțiunii actului normativ.*** (accesibilă la linkul:

http://www.justice.gov.md/public/files/transparența_in_procesul_decizional/coordonare/2015/august/2015.08.19_NOTA_L_acte_norm_avizare_.pdf).

Însă există tot odată un impediment la acest capitol, avînd în vedere că desuetudinea unui articol din Codul de procedură penală nu ar putea fi invocată avînd în vedere prevederile art.3 alin.(1) CPP, potrivit căreia: *În desfășurarea procesului penal se aplică legea care este în vigoare în timpul urmării penale sau al judecării cauzei în instanța judecătorească.*

Totuși trebuie să existe o metodă de apărare împotriva unui articol din Codul de procedură penală care este căzut în desuetudine și a fost aplicat în proces, și hotărîrea judecătorească irevocabilă se bazează nemijlocit pe acest articol căzut în desuetudine, iar drepturile fundamentale garantate de Constituție, Convenție au fost grav încălcate. Republica

Moldova trebuie să asigure într-un mod efectiv remedierea ingerințelor produse în drepturi prin efectul legii căzute în desuetudine, ce se înscrie în categoria de eroare judiciară.

Cu regret, această metodă nu este prevăzută, fapt ce constituie omisiune legislativă, ce produce ingerința în dreptul fundamental garantat de art.20 din Constituție (accesul la justiție) și art.13 din Convenție (dreptul de recurs efectiv). Și acest fapt este probat prin ordonanța de refuz în deschiderea procedurii de revizuire contestată.

Această omisiune legislativă, lipsește anume din conținutul art.458 alin.(3) CPP (cazurile și temeiurile revizuirii), de aceea excepția de neconstituționalitate se ridică împotriva normei date.

15. Referitor la interpretarea articolului 135 alin.(1) lit. a) și g) și art.54 alin.(1) și (2) prin prisma articolului 20 și art.26 alin. (2) din Constituție, explicând:

- Care ar fi procedura de apărare împotriva unui act normativ de procedură devenit desuet, aplicat în procesul penal în instanța de recurs ca ultimă instanță, prin care s-a produs ingerințe în drepturi?
- Cine și unde poate reclama desuitudinea actului normativ ce a încălcat drepturile în procesul penal și ce instanță este în drept să constate desuitudinea actului normativ?
- Care ar fi procedura de soluționare a unei erori judiciare produse pe baza aplicării unui act normativ devenit desuet prin care s-a produs ingerințe în drepturi, iar eroarea judiciară s-a produs chiar în instanța de recurs ca ultimă instanță. Iar instanța de recurs în anulare a refuzat ridicarea excepției de neconstituționalitate. Iar potrivit art.453 alin.(2) CPP, repetarea unui recurs în anulare este inadmisibilă?

I. Principii generale

Dreptul persoanei de a se adresa justiției este o condiție *sine qua non* în asigurarea eficienței exercitării drepturilor și libertăților sale (HCC nr.16 din 19.07.2005, § 4; HCC nr.3 din 10.02.2011, § 3).

Accesul liber la justiție este un principiu complex, cuprinzând mai multe raporturi juridice și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină. În conexiune cu acest principiu este dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile legitime ale persoanelor, consacrat în art.20 din Constituție, și dreptul la apărare, reglementat de art.26 din Constituție, conform căruia fiecărei persoane în Republica Moldova i se garantează dreptul la apărare (HCC nr.3 din 10.02.2011, § 3).

Potrivit HCC nr.6 din 19.03.2019, § 42, *Dreptul de acces la un tribunal, garantat de articolul 20 din Constituție și, respectiv, de articolul 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, trebuie să fie practic și efectiv, nu teoretic și iluzoriu. Efectivitatea dreptului în discuție reclamă ca persoanele să aibă posibilitatea clară și concretă de a contesta un act care constituie o ingerință în exercitarea drepturilor sale. Dreptul de acces la un tribunal nu include doar dreptul de a iniția o acțiune în justiție, ci și dreptul la soluționarea cauzei de către un tribunal competent să se pronunțe asupra tuturor aspectelor de fapt și de drept (Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții v. România [MC], 29 noiembrie 2016, § 86).*

Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale. În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

18

Astfel, dreptul la apărare este un drept fundamental, garantat, care poate fi exercitat de către orice persoană în mod independent și liber.

Unul din scopul procesului penal constă în protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite (art.1 alin.(2) CPP) și că persoana să nu fie victima încălcării altor drepturi fundamentale (art.1 alin.(3) CPP).

Potrivit art.54 alin.(1) și (2) din Constituție, „(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului, (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției”.

Potrivit art.2 alin.(5) CPP, În desfășurarea procesului penal nu pot avea putere juridică legile și alte acte normative care anulează sau limitează drepturile și libertățile omului, încalcă independența judecătorească, principiul contradictorialității, precum și contravin normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

II. Aplicarea principiilor în prezenta cauză.

Prevederile art.20, art.26 și a art.54 din Constituție permit în drept ca persoana să reacționeze în mod legal în cazul când drepturile sale sînt încălcate, iar statul asigură prin legi clare modul cum persoana ar putea să-și apere drepturile.

La data de 22.12.2017 Republica Moldova, a adoptat **Legea nr.100 din 22.12.2017, cu privire la actele normative**”.

Potrivit art.74 alin.(1) lit.e) al **Legii nr.100 din 22.12.2017, cu privire la actele normative**”, Acțiunea actului normativ încetează dacă: e) **actul a devenit desuet**.

La baza acestei reglementări a stat NOTA INFORMATIVĂ a Ministerului Justiției la proiectul Legii cu privire la actele normative, Capitolul XVIII pct.50: Desuetudinea unui act normativ presupune faptul că acest act normativ încetează a fi aplicat în practică. În acest caz, este vorba de acte normative care au fost total depășite de schimbările social-economice care au avut loc în societate, de faptul că stările de lucru ce au determinat necesitatea adoptării acestui act normativ au încetat să mai existe, astfel încît acțiunea lor nu mai are nici o justificare și nici nu mai poate fi susținută, fiind depășită de noile relații ale vieții. **Drept urmare a faptului că statul nostru este la o etapă de tranziție, nu pot fi evitate și ignorate situațiile în care unele acte normative devin inaplicabile fără să fi fost abrogate, fiind depășite de timp. Astfel, a devenit strict necesară reglementarea acestui temei de încetare a acțiunii actului normativ.** (accesibilă la linkul:

http://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordonare/2015/august/2015.08.19_NOTA_L_acte_norm_avizare_.pdf).

Prin urmare Republica Moldova deși recunoaște că ar putea exista legi căzute în desuetudine, reglementează încetarea de drept a acestor legi căzute în desuetudine, însă Republica Moldova nu a reglementat cine poate să reclame legea căzută în desuetudine, unde poate să o reclame, și care este instanța competentă să constate desuetudinea legii și cum se corectează eroarea produsă prin aplicarea acesteia, **în cazul când legea căzută în**

desuetudine a fost déjà aplicată într-un proces, ca rezultat drepturile fundamentale a persoanei au fost grav încălcate.

Or o hotărîre de condamnare adoptată în baza unei legi căzute în desuetudine prin care s-a produs ingerințe în drepturi, afectează grav prezumția nevinovăției și principiul legalității.

Reeșind din cele expuse, avînd în vedere că un cadru normativ de reglementare a situației descrise supra în Republica Moldova nu există, atunci Curtea Constituțională ca garant al Constituției urmează să rezolve această excepție de neconstituționalitate prin interpretarea **articolului 135 alin.(1) lit. a) și g); art.54 alin.(1) și (2) prin prisma articolului 20 și art.26 alin. (2) din Constituție** oferind răspuns la următoarele:

- Care ar fi procedura de apărare împotriva unui act normativ de procedură devenit desuet, aplicat în procesul penal în instanța de recurs ca ultimă instanță, prin care s-a produs ingerințe în drepturi?
- Cine și unde poate reclama desuitudinea actului normativ ce a încălcat drepturile în procesul penal și ce instanță este în drept să constate desuitudinea actului normativ?
- Care ar fi procedura de revizuire a unei erori judiciare produse pe baza aplicării unui act normativ devenit desuet prin care s-a produs ingerințe în drepturi, iar eroarea judiciară s-a produs chiar în instanța de recurs ca ultimă instanță?

În juridprudența sa Curtea constituțională a statuat, astfel în DCC nr. 69 din 27 iunie 2017, § 22-23: *„În jurisprudența sa, Curtea a relevat că scopul oricărei interpretări a normelor constituționale este de a asigura unitatea și înțelegerea corectă a conținutului și sensului lor autentic. Interpretarea oficială este imperativă în cazurile în care incertitudinea normelor constituționale este determinată de o situație concretă și această incertitudine nu poate fi soluționată printr-o altă procedură jurisdicțională. Necesitatea interpretării trebuie să fie confirmată prin esența problemei de drept rezultată din caracterul neuniform al dispozițiilor constituționale. Având în vedere importanța interpretării dispozițiilor constituționale, Curtea Constituțională tratează sesizările de acest caracter cu o exigență deosebită. Acestea pot fi acceptate pentru examinare în fond doar în cazul în care dispoziția constituțională, a cărei interpretare se solicită, este incertă, ambiguă sau incompletă”.*

Prin urmare, incertitudinea normelor constituționale ale căror interpretare se solicită și problema de drept rezultată din caracterul neuniform al dispozițiilor constituționale menționate, **este:**

- În Republica Moldova accesul la justiție și dreptul la apărare este garantat.
- În Republica Moldova există legi căzute în desuetudine;
- În Republica Moldova există temeiul legal al încetării legii căzute în desuetudine(art.74 alin.(1) lit.e) al Legii nr.100 din 22.12.2017,„cu privire la actele normative”).
- În Republica Moldova există proces de condamnare cu aplicarea legii căzute în desuetudine, prin ce s-a încălcat drepturile fundamentale.
- Însă în RM nu există cadru normativ de acces la instanța competentă ca să apere persoana de legea căzută în desuetudine, aplicarea căreia a produs ingerințe grave în drepturi.
- Nu există subiectul de reclamare a legii căzute în desuetudine.
- Nu există cadru legislativ ce reglementează procesul de constatare a legii căzute în desuetudine.

- 13
- Nu există cadru legislativ ce reglementează remedierea drepturilor încălcate prin actul de justiție bazat pe legi căzute în desuetudine.

Întru confirmarea problemei de drept apărută din care motiv se solicită interpretarea normelor constituționale menționate supra, oportun este ca să raportez Curții în acest sens, cauza și condițiile defavorabile admise prin lege în Republica Moldova, împotriva cărora practic Donos Tudor nu s-a putut apăra.

În acest sens țin să evidențiez că cauza concretă din care motiv se solicită interpretarea normelor constituționale menționate supra, este:

Identificarea prin prisma dispozițiilor constituționale, a modului de apărare împotriva art.70 alin.(7) pct.3) CPP care a căzut în desuetudine, și a fost aplicat în procesul de condamnare a lui Donos Tudor nemijlocit în instanța de recurs ca ultima instanță, și a încălcat prezumția nevinovăției și dreptul la apărare. Iar instanța de recurs în anulare examinând cauza pe cale extraordinară de atac a refuzat sesizarea Curții Constituționale, pe motiv că Hotărârea Curții Constituționale(excepția de neconstituționalitate), nu se răsfrânge asupra instanței de recurs în anulare(a se vedea copia încheierei ce se anexează la prezenta sesizare).

Aplicarea **art.70 alin.(7) pct.3) CPP** a avut loc în instanța de recurs ca ultima instanță, peste o zi de la sesizare.

Modul și metoda de apărare în continuare de **art.70 alin.(7) pct.3) CPP** nu este reglementată.

Însă ca să fie argumentată mai concret și mai efectiv motivul solicitării privind interpretarea normelor constituționale, atunci oportun este de a ridica excepția de neconstituționalitate a art.70 alin.(7) pct.3) CPP care a căzut în desuetudine și a produs ingerințe în drepturi, de alt fel **solicitarea** privind interpretarea dispozițiilor din Constituție ar fi **teoretică și iluzorie**.

Nu va putea stabili Curtea Constituțională necesitatea interpretării **dispozițiilor constituționale în vederea remedierii ingerințelor produse în drepturile fundamentale prin legea căzută în desuetudine, pînă nu va examina prin proces de jurisdicție constituțională acea lege căzută în desuetudine. Doar astfel problema de drept existență poate fi confirmată în fața Curții.**

De aceia criticile privind desuetudinea art.70 alin.(7) pct.3) CPP, urmează de raportat Curții nemijlocit prin prezenta sesizare, prin care se ridică excepția de neconstituționalitate a art.70 alin.(7) pct.3) CPP.

16. Excepția de neconstituționalitate a art.70 alin.(7) pct.3) Cod de procedură penală.

Articolul 70 alin.(7) Cod de procedură penală

Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței:

- 1) documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură;
- 2) documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova;
- 3) mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.

20

Prevederea legală „**mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile**”, este căzută în desuetudine din 2008, fapt despre ce aduc următoarele argumente.

Esprezia „**mandatul biroului de avocați**”, din art.70 alin.(7) pct.3) CPP,- atunci această expresie a fost transcrisă în CPP, fiind preluată din Legea nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”.

Potrivit **art.52 alin.(2)** al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”, **Lege adoptată în 2002, Împuternicirile avocatului se confirmă prin mandatul eliberat de către biroul de avocați. În mandat se indică numărul licenței pentru exercitarea profesiei de avocat și data eliberării acesteia.**

Totul a fost perfect legal în anul 2003 când a fost adoptat art.70 alin.(7) pct.3) CPP.

Însă prin legea nr.102 din **28.05.2010**, „pentru modificarea și completarea unor acte legislative”, a fost modificat **art.52 alin.(2)** al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”, obținînd următorul conținut: „**Împuternicirile avocatului se confirmă prin mandat. Formularul mandatului este un document de strictă evidență. Conținutul, forma și modul de utilizare a mandatului se aprobă de către Guvern.**” Actualmente această prevedere se regăsește în art.60 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”.

Aici se observă o diferență a modului de confirmare a împuternicirilor avocatului, în timp:

- perioada 2002-2010, prin **mandatul biroului de avocați**;
- 2010-prezent, prin **mandatul avocatului**.

Mandatul biroului de avocați nu este același document ca și **mandatul avocatului**. Ele fiind documente diferite, care atestă circumstanțe diferite foarte importante, și prin specificul **mandatului avocatului** se asigură buna înfăptuire a justiției și drepturile persoanei la apărare prin avocatul care asigură asistență juridică garantată de stat.

Diferența între documentele, **mandatul biroului de avocați și mandatul avocatului** este următoarea:

- **Mandatul biroului de avocați**- a fost un document, forma căreia a fost aprobată de Consiliul Baroului, potrivit art.35 alin.(1) lit.g) al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură” **adoptată în 2002, potrivit căreia era prevăzut:** Consiliul Baroului: g) *stabilește forma mandatului avocatului. În mandat se indică numărul licenței pentru exercitarea profesiei de avocat și data eliberării acesteia* (art.52 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002). Alte date potrivit unor **reglementări legale**, mandatul biroului de avocați nu conținea.

- **Mandatul avocatului**- conform p. 2-6 din hotărîrea Guvernului nr. 1175 din 21.12.2010 „*cu privire la aprobarea formularului și modulului de utilizare a mandatului avocatului, formularul mandatului avocatului*”, - este un document de strictă evidență, care confirmă împuternicirile avocatului în instanța de judecată.

Formularul **mandatului avocatului** se imprimă pe hîrtie de formatul A5 împărțită în două părți identice. O parte se decupează și se prezintă în instanța de judecată, iar cealaltă parte este păstrată de către avocat. Formularul mandatului avocatului are un fond albastru-deschis.

Formularul mandatului avocatului conține următoarele elemente obligatorii:

- 1) pe recto se inserează:
 - a) numărul și seria;
 - b) denumirea biroului asociat de avocați;
 - c) denumirea cabinetului avocatului;
 - d) datele de contact;
 - e) denumirea “MANDAT”;
 - f) numele și prenumele avocatului;

- g) numărul licenței și data eliberării;
h) numărul contractului de asistență juridică și data semnării;
i) **numărul deciziei coordonatorului Oficiului Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat și data semnării;**
j) semnătura avocatului, certificată prin ștampilă.
2) pe verso se inserează:
a) împuternicirile avocatului;
b) semnătura clientului.

Împuternicirile avocatului în instanța de judecată, potrivit art.81 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, urmează a fi consemnate pe versoul mandatului numai în procesele civile.

Prin urmare, cea mai mare diferență între **mandatul birourului de avocați și mandatul avocatului** este:

Prin **mandatul avocatului**, statul asigură persoana cu asistență juridică garantată de stat și acest fapt se impune obligatoriu în mandat la rubrica- **numărul deciziei coordonatorului Oficiului Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat**, ceia ce nu există și-n cazul **mandatului biroului de avocați**.

În astfel de împrejurări, expresia „**mandatul biroului de avocați**” prevăzut în art.70 alin.(7) pct.3) CPP(redacția 2003), nu corespunde realităților contemporane, împrejurărilor noi stabilite prin lege, fiind depășit în timp acest document, ne mai utilizat, dispărut din circulație, fiindcă astăzi în Republica Moldova circulă prin lege **mandatul avocatului**.

Desuetudinea admisă în art.70 alin.(7) CPP, în expresia „**mandatul biroului de avocați**” încalcă grav art.21 și 26 alin.(3) din Constituție, fiindcă acuzatul în proces când nu dispune de mijloace financiare ca să-și angajeze un avocat, atunci prin **mandatul biroului de avocați**, nu beneficiază de asistență juridică garantată de stat atunci când interesele justiției cer acest lucru, așa cum ar beneficia prin mandatul avocatului(*la acest compartiment mă voi referi ulterior la cazul propriu*).

Mandatul biroului de avocați nu conține în nici un fel, documentul prin care statul asigură dreptul la apărare, numit:- **deciziia coordonatorului Oficiului Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat** emisă conform art.67 alin.(3^a) CPP, fiindcă nu exista așa ceva în 2003, situația veche fiind depășită de realitatea documentului nou numit:- **mandatul avocului**.

Parlamentul Republicii Moldova, Guvernul, Ministerul Justiției și alte autorități au omis să facă modificările în art.70 alin.(7) pct.3) CPP, ca s-a înlocuiască termenul „**mandatul biroului de avocați**” pe care la exclus din circuit, cu termenul **mandatul avocatului**, document oficial al cărei formă și circulație este stabilită prin lege.

Ca rezultat, s-a admis desuetudinea termenului „**mandatul biroului de avocați**” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP, și această eroare a produs o incertitudine juridică în cauza de condamnare a lui Donos Tudor violându-i dreptul la apărare și prezumția nevinovăției.

Referitor la desuetudinea sintagmei legale „sau un alt document care îi confirmă împuternicirile” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP.

Pentru ca să fie mai pe înțeles problema ce o reproduc, mă voi referi la două epoci al procesului penal, pe care le voi numi:

- I. **Prima epocă** – avocatul din oficiu, perioada anilor 2003-2008;
- II. **A doua epocă** – avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, perioada 2008-prezent.

-I-

EPOCA AVOCATULUI DIN OFICIU

În anul 2003, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Codul de procedură penală.

La compartimentul Apărătorul în procesul penal, legiuitorul a stabilit modul de numire a avocatului din oficiu, fiindcă în 2003 nu exista avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.

Tot odată legiuitorul în art.70 alin.(7) CPP, a reglementat documentele ce le prezintă persoana pentru a-și confirma calitatea de apărător, inclusiv și a avocatului din oficiu.

Practica trăită în **epoca avocatului din oficiu**, a fost una vagă, fapt stabilit în Raportul de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat, adoptat de Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de stat. Raportul poate fi accesat la Linkul: **Raportul de activitate al CNAJ_2008_1_ (1)**

Voi reda unele constatări potrivit Raportului:

Adoptarea legii a fost precedată de un șir de studii și analize, care au relevat punctele slabe ce urmau să fie înlăturate odată cu punerea în aplicare a sistemului de asistență juridică garantată de stat. Cele mai proeminente lacune ale legislației care trebuiau redresate erau:

- *avocații din oficiu erau dependenți de organele de urmărire penală și de judecători. Aceasta se datora atât regulilor vagi de numire a avocaților, cât și mecanismului de remunerare, care avea la bază validarea plății de către ofițerul de urmărire penală sau judecător, la discreția cărora este lăsată confirmarea sumei;*
- *lipsa unei politici coerente a statului privind asistența juridică garantată de stat și lipsa unui organ care ar asigura implementarea acesteia. De fapt, în organizarea acordării asistenței juridice din oficiu erau implicate mai multe instituții (Ministerul Justiției, Baroul Avocaților, Ministerul Finanțelor, organele de urmărire penală și instanțele de judecată), fără a exista o coordonare adecvată între aceste instituții;*
- *lipsa unui mecanism de monitorizare a calității serviciilor de asistență juridică din oficiu. În același timp, în percepția publică, calitatea serviciilor de asistență juridică din oficiu era una necorespunzătoare;*
- *existența unor practici vicioase de numire a avocaților din oficiu cu câteva minute înainte de începerea procesului, sau tradiția unor ofițeri de urmărire penală de a invita avocații din oficiu pentru a semna post-factum procesele-verbale de audiere a bănuiților sau învinuiților.*

Prin urmare, toate aceste **lacune**, admise prin reguli vagi de numire a avocatului, stabilite prin Raportului de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat, în perioada anilor 2003-2008, **au fost reglementate legal** de art.70 alin.(7) pct.3)

23

CPP, redacția 2003, în deosebi prin sintagma legală, „sau alt document ce îi confirmă împuternicirile”, din articolul 70 alin.(7) pct.3) din CPP.

Fiindcă doar sub imperiul acestei sintagme, s-a produs practica vagă în **epoca avocatului din oficiu**, stabilită prin Raportul CNAJGS menționat supra, ce a determinat statul să o modifice.

-II-

EPOCA AVOCATULUI CARE ACORDĂ ASISTENȚĂ JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT

Începînd cu 2008, Republica Moldova a început reforma justiției.

Potrivit Legii nr.231 din 25.11.2011, „privind aprobarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016”, Partea 1. CONTEXTUL ȘI FACTORII DETERMINANȚII REFORMEI,

[...]

Reforma sectorului justiției a fost permanent în vizorul autorităților Republicii Moldova. Pe parcursul ultimilor ani a fost adoptat un număr mare de documente strategice în domeniu: [...] Au fost adoptate legi care au edificat noi mecanisme și instituții în sectorul justiției: **Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat**, [...], etc.

Potrivit pct.3.1 din STRATEGIA de consolidare a sistemului judecătoresc aprobată prin **HOTĂRÎREA PARLAMENTULUI** Nr. 174 din 19-07-2007, Parlamentul RM a hotărît:

3.1. Realizarea unui cadru legislativ coerent

Atingerea scopului procesului de reformă depinde în mod esențial de realizarea unui cadru legislativ coerent, în sensul corelării tuturor actelor legislative din domeniul justiției ce urmează a fi adoptate sau modificate, precum și al eliminării neconcordanțelor și paralelismelor în elaborarea acestora.

Într-un final Republica Moldova, a identificat soluția corectă și a exclus în totalitate practica veche admisă în epoca avocatului din oficiu, în acest sens Parlamentul Republicii Moldova **la data 26.07.2007 a adoptat Legea nr.198 „privind asistența juridică garantată de stat”**.

În preambulul legii date Parlamentul Republicii Moldova a statuat: *Avînd în vedere necesitatea protejării dreptului la un proces echitabil, stabilit de articolul 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, inclusiv necesitatea asigurării accesului liber și egal la asistență juridică, prin organizarea și acordarea de asistență juridică garantată de stat, prin diminuarea impedimentelor economico-financiare din realizarea accesului la justiție,*

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

De regulă, acest preambul însoțește Legea nr.198 „privind asistența juridică garantată de stat”, **ca fiind un act normativ de importanță majoră pentru societate**(art.42 alin.(2) din *Legea cu privire la actele normative nr. 100 din 22 decembrie 2017*).

Potrivit art. 37alin.(5) al Legii nr.198 din 26.07.2007, „privind asistența juridică garantată de stat”, **Parlamentul a prevăzut expres: În termen de 6 luni de la data publicării, Guvernul: va prezenta Parlamentului propuneri de aducere a legislației în vigoare în conformitate cu prezenta lege.**

La data 24.04.2008 Prlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr.89 „privind modificarea și completarea unor acte legislative” și a adus prevederile Codului de procedură penală și a Legii nr.1260 din 19 iulie 2002 cu privire la avocatură, în corespundere cu Legea nr.198 din 26.07.2007, „privind asistența juridică garantată de stat”.

O modificare a CPP, efectuată prin Legea nr.89, a fost introducerea aliniatului (3°) în art.67, potrivit căreia: *Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat dobîndește calitatea de apărător în momentul în care coordonatorul oficiului teritorial al*

29

Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite decizie privind acordarea asistenței juridice calificate. Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștință, după caz, solicitantului, organului de urmărire penală sau instanței de judecată.

Prin modificarea CPP, efectuată prin Legea 89 din 24.04.2008, toate prevederile legale ce conțineau sintagma **avocat din oficiu** și modul de numire a acestuia, au fost modificate cu sintagma **avocat care acordă asistență juridică garantată de stat**, care este desemnat de Oficiul Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat.

Astfel a dispărut avocatul din oficiu din Codul de procedură penală, fiind înlocuit cu avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat.

Însă Parlamentul Republicii Moldova, Guvernul, Ministerul Justiției și alte autorități, au omis să abroge sau să modifice expres sintagma legală „**sau un alt document care îi confirmă împuternicirile**” din art.70 alin.(7)pct.3) CPP(redacția 2003) care este căzută în desuetudine și reglementează aspecte de contradictorialitate cu reglementarea preconizată în art.67 alin.(3¹) CPP(redacția 2008) și LEGEA PRIVIND ASISTENȚA JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT. Și această sintagmă legală în vigoare produce ingerințe în prezumția nevinovăției și dreptul la apărare.

Or existența unor soluții legislative contradictorii(art.70 alin.(7) pct.3) CPP) care limitează/anulează alte dispoziții din lege (art.67 alin.(3¹) CPP) prin intermediul altor prevederi cuprinse în același act normativ conduc la încălcarea principiului securității raporturilor juridice, ca urmare a lipsei de claritate și previzibilitate a normei, principiu ce constituie o dimensiune fundamentală a statului de drept, astfel cum acesta este consacrat în mod expres prin dispozițiile art.1 alin.(3) din Constituție.

Această sintagmă legală vagă a format o practică dubioasă în **epoca avocatului din oficiu**, a fost și este „**sau un alt document care îi confirmă împuternicirile**” din art.70 alin.(7)pct.3) CPP(redacția 2003). Chiar dacă această sintagmă a fost abstractă, nu a avut un înțeles expres, fiind de natură să generalizeze imprevizibilitate a modului de apreciere a documentelor apărătorului, atunci ea a dobândit un înțeles propriu, autonom, general acceptat de subiectele de drept din epoca avocatului din oficiu, epocă care a fost criticată și înlăturată prin Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat și art.67 alin.(3¹) din CPP.

Prin urmare, sintagma legală „**sau un alt document care îi confirmă împuternicirile**” din art.70 alin.(7) CPP, care a fost adoptată în 2003 și reglementând **epoca avocatului din oficiu**, nu poate astăzi să reglementeze **epoca avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat**, la compartimentul document ce-i confirmă împuternicirile așa cum prevede art.67 alin.(3¹) CPP(redacția 2008).

Fiindcă nu putea să prevadă Parlamentul în 2003, ce reglementări și ce actori procesuali va institui în Codul de procedură penală în 2008.

De aceea sintagma legală „**sau un alt document care îi confirmă împuternicirile**” din art.70 alin.(7) CPP, odată cu adoptarea aliniatului (3¹) în articolul 67 din CPP în anul 2008, a căzut în desuetudine.

Însă această sintagmă legală dubioasă și imperfectă, după anul 2008 când a fost modificat procesul penal, când RM a trecut de la **epoca avocatului din oficiu** la **epoca avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat**, continuă în prezent să producă efecte negative asupra procesului și justiției și să producă ingerințe în drepturile fundamentale.

Ca rezultat sub imperiul acestei sintagme persoanele nu pot beneficia de avocat care acordă asistență juridică garantată de stat. Această sintagmă produce ingerințe în dreptul la apărare și prezumția nevinovăției. Această sintagmă este depășită în timp de realitatea aliniatului (3¹) în articolul 67 din CPP din anul 2008 și Legea privind asistența juridică garantată de stat.

În opinia mea sintagma sintagma legală „sau un alt document care îi confirmă împuternicirile” din art.70 alin.(7)pct.3) CPP, urma în anul 2008 să fie înlocuită cu documentul numit **Decizie privind acordarea asistenței juridice calificate**, document prevăzut la art.67 alin.(3¹) CPP, iar potrivit art.27 din Legea asistenței juridice garantate de stat, acest document atestă drepturile și obligațiile apărătorului. În baza acestui document statul remunerează apărătorul. Or un avocat fără drepturi și obligații și neremunerat, se echivalează cu lipsa de avocat.(Judecătorii CC de nu ar avea drepturi și obligații și nu vor fi remunerați, oare vor activa?)

Necătfînd la faptul că Parlamentul a omis să aducă prevederile art.70 alin.(7) CPP, cu modificările efectuate în 2008, CSJ a adoptat în acest sens o Hotărîre.

Astfel, **Plenul Curții Supreme de Justiție a adoptat Hotărîrea nr.11 din 24 decembrie 2010** „cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuیتului, învinuitului, inculpatului și condamnatului în procedură penală”, și în **pct.10** a Hotărîrei menționate a prevăzut o astfel de reglementare, alta decît cea prevăzută de **art.70 alin.(7)și (8) CPP**, stipulînd astfel:

Dacă persoana care pretinde să participe în calitate de apărător nu prezintă:

a) documentul ce confirmă apartenența ei la avocatură;

b) documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova;

c) mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile;

*d) decizia Coordonatorului cu privire la acordarea asistenței juridice calificate sau de urgență, organul de urmărire penală sau instanța, **printr-o hotărîre motivată, nu admite participarea ei la desfășurarea procesului penal în calitatea respectivă.***

Astfel prin **Hotărîrea nr.11 din 24 decembrie 2010**, Plenul CSJ a stabilit că pe lîngă documentele prezentate în conformitate art.70 alin.(7) CPP, apărătorul care acordă asistență juridică garantată de stat prezintă în mod **obligatoriu decizia privind acordarea de asistență juridică** emisă de coordonatorul OT al CNAJGS.

Această Hotărîre reglementează situația avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat, mai clar ca art.70 alin.(7) CPP(redacția 2003).

Hotărîrea accesibilă al linkul:

http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=347

Alte argumente în susținerea criticii calității art.70 alin.(7) pct.3) CPP

Suplimentar consider că art.70 alin.(7) pct.3) CPP care este căzut în desuetudine, este afectat și de neconstituționalitate, fiindcă prin această lege se produce ingerință în drepturile fundamentale:prezumția nevinovăției și dreptul la apărare din următoarele considerente.

Dreptul la apărare este un drept absolut prin natura lui, și acest drept nu poate fi supus unor limitări s-au restricții, fiind garantat de art.21 și 26 din Constituție.

Asigurarea garanțiilor necesare apărării persoanei în cadrul procesului penal constiue parte a principiului nevinovăției(art.21 din Constituție), și intră în obligația statului.

Dreptul la asistență juridică garantată de stat este o garanție necesară apărării persoanei. Acest drept derivă din principiul prezumției nevinovăției și demonstrează că Republica Moldova ca stat de drept, își realizează în mod corespunzător sarcinile și obligațiile impuse de Constituție **și nu încalcă dreptul la apărare și prezumția nevinovăției atunci cînd dreptul fundamental la libertate a persoanei este supus riscului de către stat.**

Dreptul la asistență juridică își găsește reflectarea în cele mai importante instrumente în domeniul drepturilor omului, inclusiv în Declarația Universală a Drepturilor Omului (10

În situația în care privarea de libertate este ceea ce este pus în joc (is at stake), interesele justiției cer, în principiu, reprezentarea juridică de către avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat atunci când persoana nu are apărător ales, s-au renunță la apărător.

În cauza Padalov c. Bulgariei s-a menționat că, avînd în vedere severitatea sentinței, pe care o risca reclamantul (în cumul pînă la 14 ani de privațiune de libertate), și complexitatea legislației aplicabile (norme privind concurs de infracțiuni și recidivă), interesele justiției cer ca reclamantul să fie asigurat cu asistență juridică gratuită pentru a beneficia de un proces echitabil.

Prin urmare, din cele relatate mai sus, este cert că statul este cel care asigură prin legi clare și concrete asigurarea acuzatului cu apărător care acordă asistență juridică garantată de stat în procesul penal, atunci când supune la risc dreptul fundamental-libertatea persoanei, iar persoana nu are apărător ales.

În continuare urmează de identificat legile prin care statul Republica Moldova asigură acuzatul cu apărător care acordă asistență juridică garantată de stat atunci când supune la risc **dreptul fundamental - libertatea persoanei.**

Art. 26 alin.(3) din Constituție garantează asistarea unui avocat ales s-au numit din oficiu.

Codul de procedură penală a substituit noțiunea de *avocat numit din oficiu* cu *avocat care acordă asistență juridică garantată de stat*, prin Legea nr.89 din 24.04.2008 „privind modificarea și completarea unor acte legislative”

Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat revine în procesul penal ca urmare a faptului când persoana nu are avocat ales, nu dispune de mijloace financiare pentru remunerarea serviciilor avocatului, s-au renunță la avocat fiindcă se va apăra singură.

Însă renunțarea la apărător pe motivul că acuzatul își asumă apărare de sinestătătoare în situația prevăzută art.69 alin.(1) pct.6) CPP, **nu poate fi admisă.**

De aceea statul întru respectarea prezumției nevinovăției și dreptului la apărare, asigură cu apărător acuzatul prin prisma art. 67 alin. (3¹) din Codul de procedură penală, cu avocat care acordă asistența juridică garantată de stat.

Potrivit art. 67 alin. (3¹) din Codul de procedură penală: *Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat dobîndește calitatea de apărător în momentul în care coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite decizie privind acordarea asistenței juridice calificate. Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștință, după caz, solicitantului, organului de urmărire penală sau instanței de judecată.*

Prin urmare statul Republica Moldova, ca stat de drept, cu adevărat asigură prin art. 67 alin. (3¹) CPP ca drepturile fundamentale garantate de art.21 și 26 din Constituție, să fie respectate în procesul penal în situația produsă de art.69 alin.(1) pct.6) CPP, atunci când supune la risc **dreptul fundamental constituțional -libertatea persoanei**, asigurînd persoana cu avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, când persoana nu are apărător ales, s-au renunță la apărător.

Însă Codul de procedură penală conține un articol special ce reglementează strict admiterea, desemnarea și înlocuirea apărătorului, confirmarea calității și împuternicirilor lui. **Acesta fiind art.70 din CPP.**

Potrivit art. 70 alin.(7) CPP, Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, **apărătorul** prezintă organului de urmărire penală sau instanței: 1) documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură; 2)documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova; 3)**mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.**

Prin urmare, garantarea drepturilor fundamentale la apărare și prezumția nevinovăției în cadrul procesului penal se atestă și prin documentele enumerate la art. 70 alin.(7) CPP.

De alt fel, dacă o persoană nu prezintă documentele enumerate la art. 70 alin.(7) CPP, prin prisma art.70 alin.(8) CPP, nu este admisă la procesul penal în calitate de apărător.

Art.70 alin.(8) CPP asigură prezumția nevinovăției și dreptul la apărare. Asigurând prin lege că nu orșice persoană își poate atribui rol de apărător, ci o persoană competentă în acest domeniu și nu în ultimul rînd independentă de organul de urmărire penală s-au instanță. Independența apărătorului constituie parte a principiului contradictorialității(art.24 CPP), principiu ce derivă din prezumția nevinovăției(asigurarea garanției apărării din partea avocatului independent de OUP s-au instanță).

Verificarea calității persoanei privind competența sa în domeniul apărării și independenței sale de organul de urmărire penală sau instanță, se face prin documente, așa cum este prevăzut de art.70 alin.(7) CPP.

Însă art.70 alin.(7) CPP, ca normă procesual penală specială la compartimentul admiterii apărătorului în procesul penal, nu prevede ce document prezintă ca să fie admis **avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat**, care pretinde la calitatea de apărător în procesul penal, ca să asigure drepturile persoanei acuzate garantate de art.21 și 26 din Constituție, în situația prevăzută de art.69 alin.(1) pct.6) CPP, atunci cînd se supune riscului libertatea individuală.

Deși art. 67 alin. (3¹) CPP, a prevăzut ca document pentru apărătorul din oficiu,- *Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate*, și că acest document se aduce la cunoștința OUP și instanței, atunci prin prisma art. 70 alin.(7) CPP acest document **nu este obligatoriu**.

În contiunare, în cazul cînd un avocat care se prezintă a fi avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, să asigure persoanei dreptul constituțional garantat de art.26 alin.(3) din Constituție și nu prezintă documnetul prevăzut de art. 67 alin. (3¹) CPP, atunci prevederile art.70 alin.(8) CPP nu sînt incidente, fiindcă aceste prevederi se extind doar asupra art.70 alin.(7) CPP.

În astfel de împrejurări în procesul penal se strecoară un avocat care nu este desemnat de Oficiul Teritorial al CNAJGS așa cum garantează art.26 alin.(3) din Constituție și prin prisma art.70 alin.(8) CPP, el nu poate fi înlăturat fiindcă el prezintă documentele prevăzute de art.70 alin.(7) CPP, iar documentul prevăzut de art. 67 alin. (3¹) CPP el nu-l prezintă, fiindcă nu este necesar potrivit art.70 alin.(7) CPP.

Astfel se produce violarea dreptului garantat de art.21 și art.26 din Constituție. Fiindcă acel avocat care nu a prezentat documentul prevăzut de art. 67 alin. (3¹) CPP, nu este nici **avocat ales**, nici **avocat care acordă asistență juridică garantată de stat** așa cum este prevăzut în art. 26 alin.(3) din Constituție, iar conform art.70 alin.(7) și (8) din CPP acel avocat **legal** participă la proces și **nu poate fi prin lege neadmis în proces**.

Ingerința în drepturile fundamentale produsă de art.70 alin.(7) CPP, constă:

Statul cînd urmărește prin lege libertatea individuală a persoanei(art.25 din Constituție) prin instrumentarea unui proces penal, atunci prin prisma sintagmei contestate din **art.70 alin.(7) CPP**, statul privează în mod direct persoana de dreptul la apărător care acordă asistență juridică garantată de stat, atunci cînd interesele justiției cer *ab initio* acordarea asistenței juridice garantate de stat.

Tot odată **art.70 alin.(7) CPP** produce o ingerință în art. art.67 alin.(3¹) CPP, fiindcă *Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate*, document prevăzut de art. 67 alin. (3¹) CPP, nu este prevăzut în **art. 70 alin.(7) CPP** care este unica normă procesuală ce reglementează admiterea apărătorului la procesul penal.

Astfel în procesul de învinuire a persoanei prin care riscă libertatea individuală, ilegal intră un avocat **fără drepturi și obligații**, cu scopuri obscure, prezentîndu-se în mod mincinos avocat din oficiu, fără a prezenta *Decizia privind acordarea asistenței juridice*

calificate(art. 67 alin. (3¹) CPP), fiindcă art. 70 alin.(7) CPP nu reglementează astfel de document pentru a fi admis apărătorul în proces.

Or potrivit art. 27 alin.(3) din Legea nr.198 din 26.07.2007 „cu privire la asistența juridică garantată de stat”, **Drepturile și obligațiile avocatului care acordă asistență juridică calificată se atestă prin decizie privind acordarea de asistență juridică, emisă în condițiile prezentei legi.**

Ba mai mult, când se urmărește persecutarea unei persoane pe diferite criterii, din interesul unor indivizi, art.70 alin.(7) CPP permite legal abuzul de drept, într-o manieră discriminatoare, devastatoare, inadmisibilă într-un stat de drept, nemai întâlnită în practica judecătorească națională, posibil și internațională, și împiedică la constatarea adevărului. OUP infiltrază un apărător presupus din oficiu care activează contrar intereselor acuzatului, și toate aceste ilegalități se fac prin prisma art.70 alin.(7) CPP, caz petrecut și cu Donos Tudor.

În continuare mă voi referi la jursprudența CEDO relevantă cauzei date:

◆ *Hotărârea CEDO Güveç vs.Turcia (17 februarie 2009), Curtea a indicat asupra obligației instanței naționale de a interveni nu numai atunci când apărarea asigurată de avocatul desemnat din oficiu acționează de o manieră nesatisfăcătoare (par. 75), dar și în cazul apărătorului ales. În cauza numită apărătorul ales nu a sesizat contradicțiile existente între probele la dosar, a lipsit de la multe ședințe de judecată, nu a sesizat organele de asistență socială etc. Astfel, Curtea a menționat, la paragraful 130, că statele nu pot fi răspunzătoare pentru acțiunile sau deciziile avocatului unui acuzat, întrucât realizarea apărării este o chestiune ce privește în mod esențial partea și apărătorul său, desemnat din oficiu sau ales (Czekalla c. Portugal, n o 38830/97, § 60, CEDH 2002-VIII, a se vedea de asemenea Bogumil c. Portugal, n o 35228/03, § 46, 7 octombrie 2008). **Cu toate acestea, atunci când avocatul desemnat din oficiu nu este în mod evident în măsură să asigure o apărare efectivă, art. 6 §3 lit. c) din Convenție impune autorităților naționale să intervină (ibidem).** În speță, avocatul era unul ales. Totuși Curtea a considerat, la paragraful 131, că, ținând cont de circumstanțele cazului și activitatea apărătorului, acestea trebuiau să determine instanța să considere că era necesar, în regim de urgență, desemnarea un apărător competent. Lipsa unei asistențe juridice efective a exacerbat consecințele incapacității reclamantului de a participa la proces și a condus la încălcarea dreptului la un proces echitabil.*

◆ *In cazurile in care asistenta judiciara gratuita este necesara, articolul 6(1)(c) impune ca asistenta acordata de catre avocat sa fie efectiva; **doar desemnarea formala nu este suficienta. CEDO a afirmat ca simpla desemnare a unui avocat nu este suficienta pentru a demonstra ca statul si-a indeplinit obligatiile ce-i reveneau conform Conventiei. Simpla desemnare a unui avocat nu reprezinta, prin ea insasi, asigurarea unei asistente judiciare efective (de exemplu Daud v. Portugal, 1988 sau Artico vs, Italy, 1980).***

◆ *Interesul justitiei' este stabilit pe baza a trei criterii: gravitatea faptei; complexitatea cauzei (inclusiv a problemei de drept sau a probatoriului); posibilitatea inculpatului de asi face singur apararea (Quaranta vs. Switzerland, 1991).*

◆ *Intotdeauna cand exista riscul unei pedepse privative de libertate, se considera a fi in interesul justitiei ca partea sa beneficieze de asistenta judiciara gratuita (Benham v UK, 1996).*

Pentru claritate voi raporta Curții Constituționale eroarea judiciară admisă în procesul de

condamnare a lui Donos Tudor, prin aplicarea art.70 alin.(7) pct.3) CPP, care este căzut în desuetudine:

Instanțele de judecată l-au condamnat pe Donos Tudor pentru comiterea unor infracțiuni prevăzute de art. 328 alin.(2) lit.a);b), art. 309/1 alin.(1), art.327 alin.(1), art.349 alin.(1), art.303 alin.(2) din Codul penal.

La baza condamnării mele, a stat o învinuire înaintată de procuror în lipsa apărătorului, dar semnată post-factum de un avocat neîmputernicit fără drepturi și obligații procesuale, pe nume Vasile Țîbîrnă, care a apărut în procesul penal la inițiativa procurorului care l-a pus sub învinuire pe Donos Tudor, fiindcă după spusele procurorului acest avocat Vasile Țîbîrnă a fost desemnat de Oficiul Teritorial Bălți al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat(*în continuare OT Bălți al CNAJGS*).

Acest avocat Vasile Țîbîrnă, intrînd în procesul de apărare, nu a prezentat nici un document ce ar demonstra că este avocat și că a fost desemnat de OT Bălți al CNAJGS, cu excepția unui mandat al biroului de avocat de tip vechi, completat după regulile vechi.

Verificarea actelor ce confirmă împuternicirile apărătorului în procesul penal îi revine procurorului nu bănuیتului s-au învinuitului, așa prevede art. 70 alin.(8) CPP, iar calitatea de apărător în procesul penal începe din momentul cînd coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite decizie privind acordarea asistenței juridice calificate, decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștință, după caz, solicitantului, organului de urmărire penală sau instanței de judecată, așa prevede art. 67 alin(3¹) CPP.

Prin urmare, procurorul de caz care l-a recunoscut ca bănuیت și l-a pus sub învinuire pe Donos Tudor, nu a respectat prevederile art. 67 alin(3¹) și art. 70 alin.(8) CPP.

Faptul că avocatul Țîbîrnă nu a fost numit de Coordonatorul OT Bălți al CNAJGS, s-a aflat la data de 15 aprilie 2019 prin certificatul semnat de Coordonatorul OT Bălți al CNAJGS(*copia se anexează*), care a informat că nu l-a desemnat pe Vasile Țîbîrnă ca să-i apere interesele lui Donos Tudor, și nici procurorul nu a solicitat către OT Bălți al CNAJGS desemnarea vre-o unui avocat.

Nu sa cunoscut despre această abatere de la lege, fiindcă a fost tăinuită intrnționat în procesul de fabricare a dosarului, fiind dusă în eroare și instanța de judecată care la condamnat pe Donos Tudor în baza acuzației înaintate în lipsa apărătorului.

Însă la 16 aprilie 2019, peste o zi cînd instanța de recurs a fost sesizată referetor la acest fapt(*copia sesizării se anexează*), CSJ a decis respingerea recursului, motivînd că acest certificat nu constituie temei de a stabili încălcarea dreptului la apărare, fiindcă la materialele dosarului există o ordonanță prin care procurorul dispune de a solicita OT Bălți al CNAJGS ca să desemneze un avocat din oficiu pentru a apăra interesele bănuیتului dar nu și a învinuitului, **ordonanță care nu a fost expediată la OT Bălți al CNAJGS** și mandatele biroului de avocați de tip vechi(*se anexează copiile lor*).

În **opinia** instanței de recurs prevederile art.70 alin.(7) pct.3) CPP(redacția 2003) nu au fost încălcate, **iar art. 67 alin(3¹) CPP(redacția 2008)** care prevede că avocatul Vasile Țîbîrnă urma să capete calitatea de apărător în procesul penal de învinuire a mea, numai după ce OT Bălți al CNAJGS emitea o decizie de desemnare a lui în acest sens, nu a avut relevanță.

În astfel de împrejurări, instanța de recurs a admis o eroare judiciară gravă, fiindcă documentele prezentate de persoana care pretinde la calitatea de apărător în procesul penal, **este reglementată în mod divergent de două prevederi ale aceuiași act normativ**(art.70 alin.(7) pct.3) CPP(redacția 2003) și art. 67 alin(3¹) CPP(redacția 2008)). Iar una din prevederi (art.70 alin.(7) pct.3) CPP) este căzută în desuetudine. În consecință s-a admis incoerența normativă ce a creat insecuritate juridică. Instanța de recurs s-a aflat în dificultate fiind pusă în situația de a alege mai multe variante posibile de a judeca cazul de violare a dreptului prin privarea de asistență juridică garantată de stat. Ba mai mult Instanța

31

de recurs a ales să aplice anume art.70 alin.(7) pct.3) CPP(redacția 2003) căzut în desuetudine, deși urma să aleagă corect, adică art. 67 alin(3¹) CPP(redacția 2008). Toate cele descrise sîn erori judiciare, fiindcă în mod discreționar am fost tratat vizavi de alte persoane beneficiare a dreptului de asistență juridică garantată de stat.

În susținerea acestei erori judiciare, voi reproduce constatarea CSJ în dosarul nr. 1ra-258/2019, fila 44(*copia se anexează*):

Totodată, Colegiul penal lărgit menționează că certificatul prezentat de inculpat referitor la răspunsul dat de Oficiul teritorial Bălți al CNAJGS, precum că nu ar fi fost înregistrată nici o solicitare privind acordarea asistenței juridice calificate garantată de stat în cadrul cauzei penale nr.2011358003 în luna iulie 2011, nu poate constitui temei de a stabili faptul încălcării dreptului la apărare al inculpatului, or acesta a beneficiat eficient de apărător, iar careva date care ar confirma că apărătorul este lipsit de licență nu există, la fel cum nu există și alte date că acesta n-a fost desemnat în calitate de apărător pe cazul dat, or, conform art.70 alin.(7) Cod de procedură penală, pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței: documentul ce confirmă apartenența la avocatură, documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova și mandatul biroului de avocați, sau alt document ce-i confirmă împuternicirile”, norme ce la caz au fost respectate.

Prin urmare, fiindcă instanța de recurs afirmă cu o așa certitudine „*norme ce la caz au fost respectate*” atunci cum a fost respectată sintagma legală „sau alt document ce-i confirmă împuternicirile”, fiindcă în baza acestei sintagme se bazează raportul juridic finist prin hotărîre irevocabilă. Ce a avut în vedere legiitorul prin această sintagmă și la ce fel de document s-a referit ca să-I permit avocatului să-și confirme împuternicirile în procesul penal ca să nu producă ingerințe în dreptul absolut la apărare și prezumția nevinovăției. Oare nu era mai clar dacă această sintagmă era înlocuită cu documentul numit – Decizie privind asistența juridică garantată de stat, document prevăzut de art.67 alin.(3¹) CPP, apărut în CPP din 2008, ca să poată să constate corect instanța de recurs dacă a avut loc acordarea asistenței juridice garantate de stat în cazurile obligatorii. Toate acestea au favorizat eroarea judiciară în condamnarea irevocabilă a lui Donos Tudor în baza acuzației înaintate în lipsa apărătorului, de aceia se cheamă pe cale de excepție Curtea Constituțională, să rezolve această problemă de drept constituțional. Curtea Constituțională ca garant al Constituției prin interpretarea dispoziției legii suprme urmează să facă claritate în lege și să permită lui Donos Tudor să-și remedieze drepturile violate prin legea căzută în desuetudine și neconstituțională.

Statul prin sintagma legală „sau alt document ce-i confirmă împuternicirile”, nu asigură în nici un mod dreptul la apărare garantat de Constituție, în cazuri obligatorii cînd asistența juridică este asigurată de avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat.

Această sintagmă este atît de imprecisă, încît acceptă orșice document indiferent cine-l emite, indiferent ce formă are, poate fi orșice înscris,ordonanță, cerere, încheiere, proces verbal, etc., fiindcă sintagma legală „sau alt document ce-i confirmă împuternicirile”, nu impune ca documentul să fie prevăzut de lege. **Adică procesul penal la compartimentul dat prin sintagma dată se înfăptuește potrivit unei practice, obiceiuri s-au chear cutumă, ceia ce e neconstituțional, or legea trebuie să fie clară ca principiu constituțional într-un stat de drept.** Iar cum am menționat mai sus, practica promovată

de această sintagmă legală, a fost foarte vagă, fapt stabilit prin Raportul Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, ceia ce a determinat statul să adopte Legea privind asistența juridică garantată de stat. Hotărîrea irevocabilă bazată pe această sintagmă urmează să fie revizuită.

Pentru a fi respectată sintagma legală „ sau alt document ce-i confirmă imputernicirile”, este necesar ca persoana să prezinte un înscris ca să fie perceput document, ceia ce produce ingerințe grave în dreptul la apărare, în cazul cînd asistența juridică este obligatorie, iar acuzatul nu are avocat ales. Legea privind asistența juridică garantată de stat și art.67 alin.(3¹) CPP, prevede concret documentul în cazul avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat, iar această sintagmă pur și simplu e contradictorie standartelor legale moderne și legii supreme.

Instanța de recurs în cazul lui Donos Tudor a atribuit această sintagmă imprecisă, care a fost respectată în opinia CSJ, cum am menționat mai sus, asupra unei ordonanțe de solicitare a avocatului care de fapt nu a fost expediată la destinație, și numele avocatului Țîbîrnă nici nu figurează nicăieri, constatînd la pag. 43-44 astfel:

Referitor la argumentul invocat de inculpatul Donos Tudor în cererea din 15 aprilie 2019 precum că „procurorul Constantin Șuşu care l-a pus sub învinuire nu ia asigurat dreptul la apărare, dar de fapt a camuflat această circumstanță invitînd un avocat pe nume Țîbîrnă Vasile, care a semnat actele de punere sub învinuire și recunoaștere în calitate de bănuit a lui Donos Tudor, prin care acțiuni i-a încălcat dreptul absolut, dreptul de apărare și prezumția nevinovăției”, Colegiul penal lărgit îl respinge ca neîntemeiat și menționează în acest sens că la materialele cauzei penale este ordonanța procurorului Șuşu Constantin din din 04 iulie 2011 prin care dispune de a solicita Oficiului teritorial Bălți numirea apărătorului din oficiu pentru apărarea intereselor în cadrul cauzei penale nr.2011358003 a bănuitului Donos Tudor, fiind anexat mandatul avocatului Țîbîrnă Vasile (f. d. 129, 148, vol. III).

Copia deciziei se anexează la sesizare

Este clar vizibil cum sintagma dată produce ingerințe în drepturi, fiindcă în loc să asigure dreptul la apărare prin documentul prevăzut la rt.67 alin.(3¹) CPP, ea a legalizat eroarea judiciară, violînd drepturile fundamentale ale lui Donos Tudor. Referitor la mandatul avocatului, se prezintă fotocopiile lor, ca să fie demonstrată Curții Constituționale cum expresia „Mandatul biroului de avocați” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP, legalizează acte nevalabile ce nu mai circulă prin lege, fapt asupra căreia am menționat mai sus.

Toate aceste neconcordanțe s-au produs din următorul motiv:

Cînd instanța de recurs a fost sesizată că procesul de apărare a fost camuflat prin semntura post-factum a avocatului Țîbîrnă, și a fost sesizată încălcarea art.67 alin.(3¹) CPP, instanța de recurs a identificat legea pertinentă procesului la compartimentul respectiv.

Astfel, au fost identificate:

- Articolul 70 alin.(7) pct.3) CPP(redacția 2003), căzut în desuetudine;
- Art. 67 alin.(3¹) CPP, care este susținut de multiple legi și reglementări.

Pentru constatarea respectării prezumției nevinovăției, instanța de recurs urma să stabilească circumstanțele sesizate despre avocatul Țîbîrnă, prin prisma prevederilor legale ce reglementează documentele prezentate de avocat ca să obțină caliateta de apărător.

Astfel, legea ce reglementează documentele apărătorului este art.70 alin.(7) CPP, adoptat în 2003. În cazul cînd persoana nu prezintă documentele prevăzute de art.70 alin.(7) CPP, nu este admisă potrivit art.70 alin.(8) CPP.

33

Iar prezumția nevinovăției în cazul propriu urma să fie respectată prin implementarea art. 67 alin.(3¹) CPP, care reglementează situația juridică după condițiile noi adoptate. Pe când reglementarea prevăzută de art.70 alin.(7) CPP, încalcă prezumția nevinovăției și dreptul la apărare, ceia ce și s-a produs cu Donos Tudor.

Prin urmare, se constată o ingerință gravă produsă de art.70 alin.(7) pct.3) CPP(redacția 2003), fiindcă nu a fost în măsură să garanteze asistența juridică garantată de stat prin documentele prevăzute de noile legi. Art.70 alin.(7)pct.3) CPP(redcția 2003), a admis în 2019 mandat al biroului de avocat de tip vechi, nemaiutilizat(a se vedea foto-copia se anexează), document ce nu corespunde legilor.

Drept dovadă, ca să fie clar motivele de desuetudine a legii contestate, prezint spre cunoștință Curții mandatele în cazul meu de tip vechi, nevalabile, dar apreciate în epocă nouă ca valabile, potrivit art.70 alin.(7) pct.3) CPP, care reglementează tot pe stil vechi. Aceste mandate vechi ale avocatului Vasile Tîbîrnă prin aplicarea asupra lor a art.70 alin.(7) pct.3) CPP, mi-a încălcat dreptul la apărare, prezumția nevinovăției, și au adus atingeri actului justiției, fiindcă am fost condamnat în baza unei acuzații înaintate în lipsa apărătorului.

În astfel de împrejurări art.70 alin.(7)pct.3) CPP(redcția 2003), a pătruns în reglementarea art.74 alin.(1) lit.e) **al Legii nr.100 din 22.12.2017,,cu privire la actele normative”, Acțiunea actului normativ încetează dacă: e) actul a devenit desuet.**

Care ar fi procedura legală de remediere a eroarii descrise prin aplicarea art.70 alin.(7) pct.3) CPP căzut în desuetudine, care a produs ingerințe grave în drepturi, astăzi nu este identificată.

În acest caz, Curtea Constituțională urmează să decidă prin interpretarea dispozițiilor Constituției, și anume: fie că eroare admisă prin legea căzută în desuetudine este pusă pe seama mea, fie că identifică un mecanism efectiv de apărare.

La acest compartiment este relevant jurisprudența Curții: § 76 al Hotărîrii Curții Constituționale nr.12 din 14.05.2015,,privind excepția de niconstituționalitate a art.287 alin.(1) di Codul de procedură penală, Curtea reține că *omisiunile sau erorile autorităților trebuie să servească în beneficiul bănuitului, învinuitului, inculpatului. Cu alte cuvinte, riscul oricărei erori comise de organul de urmărire penală, sau chiar de o instanță, urmează să fie suportat de către stat, iar corectarea acesteia nu trebuie să fie pusă în sarcina persoanei în cauză, cu excepțiile enunțate mai sus.*

Aceiași constatare se regăsește și-n hotărîrea CEDO în cauza Ștefan vs România din 6 aprilie 2010, potrivit căreia, „... *procurorul avea obligația de a reflecta pretinsele erori înainte de pronunțarea unei hotărîri definitive, CEDO consideră că Statul este cel care trebuie să își asume erorile comise de parchet sau de instanța de judecată și că acele erori nu trebuie reparate în detrimentul persoanei vizate în procedura în cauză*”.

Potrivit § 5 din Hotărîrea Curții Constituționale nr.16 din 19.07.2005,,privind controlul constituționalității a unor dispoziții din art.421, 453 alin.(1) și art. 455 alin.(3) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, curtea a statuat: „...*Standardele elaborate de către CEDO includ libertatea persoanei de a alege forma de apărare, iar obligația de a-i asigura apărătorul revine statului, fiind exercitată doar în interesul justiției...*”

Potrivit Jurisprudenței CEDO, cauza *Sutyazhnik vs. Rusia* (nr. 8269/02, din 23 iulie 2009, paragr.35), Curtea Europeană a acceptat că, în anumite circumstanțe, principiul securității raporturilor juridice poate fi afectat pentru a remedia un „**viciu fundamental**” sau „**o eroare judiciară**” (a se vedea în contextul cauzei *Radchikov c. Rusiei*, nr. 65582/01, hotărâre din 24 mai 2007).

Această jurisprudență CEDO este reprodusă și în jurisprudența Curții Constituționale(HCC nr.12 din 14.05.2015, § 67); Jurisprudența CSJ.

39

CEDO cazul *Duca contra Moldovei*; Roșca contra Moldovei (§25), Curtea a statuat: *Competența de revizuire a instanțelor superioare ar trebui să fie exercitată pentru a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă examinare.*

CEDO cazul *Popov contra Moldovei*, Curtea Europeană a menționat [...] *Mai mult, articolul 4 al Protocolului nr.7, în mod special, permite statului să corecteze omisiunile justiției în procedura penală.* [...].

Principii generale în ceea ce privește caracterul desuet al legii, raportate la cazul din speță

În jurisprudența sa Curtea Constituțională a statuat: *În ce privește caracterul desuet al legii, de principiu, Curtea poate verifica constituționalitatea unei legi dacă se poate afirma că aceasta produce efecte în general, adică dacă nu a căzut în desuetudine. Căderea în desuetudine a unei legi presupune, pe de o parte, lipsa utilizării îndelungate și continuate a acesteia, iar pe de altă parte, existența unei practici opuse în cadrul comunității. Curtea a considerat că analiza caracterului desuet al legii trebuie făcută la etapa admisibilității. În practica sa, Curtea a verificat mai întâi dacă textul legislativ contestat în fața sa este în vigoare, pentru ca apoi să-i stabilească, dacă mai este nevoie, conformitatea cu Constituția (HCC nr.17 din 04.06.2018, § 22, 29; DCC nr. 31 din 19.03.2020, § 20; DCC nr. 10 din 03.02.2020, § 25, 28).*

Potrivit jurisprudenței în cauză se deduc două principii ce presupun căderea legii în desuetudine:

1. *Lipsa utilizării îndelungate și continuate a acesteia;*
2. *Existența unei practici opuse în cadrul comunității*

Potrivit acestor principii, mandatul biroului de avocați din art.70 alin.(7) pct.3) CPP (redacția 2003) nu mai este utilizat începând cu 2010 când a fost modificată Legea cu privire la avocatură și a fost adoptată Hotărârea Guvernului cu privire la formularul mandatului de avocat. Prin modificarea legii s-a instituit o practică nouă, fiind substituit mandatul biroului de avocați cu mandatul avocatului.

Totodată, sintagma legală „sau alt document ce confirmă împuternicirile” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP, ca practică veche și vacă nu mai este utilizată, fiindcă există legea privind asistența juridică garantată de stat care e diferită acestei sintagme neclare și neconcrete.

Teoria desuetudinii reprezintă o punere în operă a ideii potrivit căreia dreptul trebuie să evolueze odată cu schimbarea realităților sociale. De fapt, valorile prezente ale comunității sunt cele care influențează aplicabilitatea legilor vechi. Așadar, legile căzute în desuetudine nu mai beneficiază de autoritatea conferită inițial de către legislativ, din cauza eșecului lor de a reflecta realitatea socială. [...] (HCC nr.17 din 04.06.2018, § 23).

Or odată ce în cadrul reformei justiției statul a adoptat în 2007 Legea privind asistența juridică garantată de stat, atunci prevederile art.70 alin.(7) pct.3) CPP (redacția 2003), nu au evoluat odată cu schimbarea mecanismului de apărare, fapt ce presupune rezonabil desuetudinea sa. Ba mai mult că produce și ingerințe în drepturi fundamentale, atragând efecte neconstituționale.

La acest compartiment este relevantă jurisprudența CEDO în cauza, *Soering v. Regatul Unit*, 7 iulie 1989 Curtea Europeană a amintit, la § 102 al hotărârii, că Convenția este un instrument viu care trebuie interpretat în lumina condițiilor de viață ale prezentului [...].

Suplimentar țin să menționez, că problemele legislative admise în art.70 alin.(7) pct.3) CPP, la sesizarea mea, au fost examinate de Ministerul Justiției a Republicii Moldova, care

m-a informat că vor fi luate în calcul în cadrul unei proceduri de modificare a legii, pentru a nu admite ingerințe în drepturi (anexez răspunsul).

Totuși o modificare în lege a art.70 alin.(7) pct.3) CPP, care este căzut în desuetudine, nu va remedia ingerința în drepturi suportată de Donos Tudor, de vreme ce există raport juridic bazat pe această lege.

Problema de drept poate fi remediată doar prin instrumentul excepției de neconstituționalitate.

CONCLUZIA SESIZĂRII

„Mandatul biroului de avocați” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP, - Scopul legal inițial al acestei expresii legale, a fost să asigure dreptul la apărare a acuzatului de către avocatul contractat, s-au avocatul din oficiu. Avocatul din oficiu a existat în procsul penal din 2003-2008, fiind exclus și înlocuit din 2008 cu avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat. Această sintagmă care a reglamntat documentul numit **mandatul biroului de avocați** în procesul penal nu a evoluat odată cu schimbările procesual penale, când statul a consacrat dreptul la asitență juridică garantată de stat o garanție necesară apărării, principiu ce derivă din prezumția nevinovăției. Această expresie legală este căzută în desuetudine fiindcă prin documentul numit mandatul biroului de avocați se produce ingerințe în dreptul la apărare și prezumția nevinovăției în situația când asistența juridică garantată de stat este obligatorie iar acuzat nu are apărător ales s-au mijloace financiare de a contracta un apărător. Mandatul biroului de avocați nu este document aprobat prin Hotărârie de Guvern așa cum cere legea.

„Sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP, - scopul legal acestei sintagme așa și nu poate fi stabilit. Posibil această sintagmă nu și-a produs nici odată efectul legal. Dar cert este că sub imperiul acestei sintagme s-a produs o practică vagă stabilită de organele competente. Această sintagmă a promovat obiceiuri, reguli, tradiții, etc., de numire a avocatului din oficiu în perioada 2003-2008, și toate vagi. Regulile vechi au fost cercetate de organul compentent, fiind adoptat raportul în acest sens asupra căria m-am referit mai sus. Intr-o ordine de idei, fiindcă această sintagmă a fost utilizată pînă-n anul 2008 când a existat avocatul din oficiu, atunci cu dispariția avocatului din oficu ea nu mai este utilizată, fiind căzută în desuetudiene. În altă ordine de idei, fiindcă sub imperiul acestei sintagme s-au violat drepturile omului la apărare, atunci ea din start a fost neconstituțională. Însă este cert că în zilele actuale hotărîrea irevocabilă se beazează pe această sintagmă, fiind aplicată în 2019, și prin această sintagmă s-a produs ingerința în dreptul constituțional la apărare și prezumția nevinovăției. Această sintagmă este căzută în desuetudine și neconstituțională.

Problema de drept constituțional a art.70 alin.(7) pct.3) CPP, a făcut că în zilele actuale în Republica Donos Tudor să fie condamnat în baza unei acuzații înaintate în lipsa apărătorului, și toate s-au produs sub imperiul art.70 alin.(7) pct.3) CPP.

Felul cum s-a produs condamnarea nu e deloc sub noțiunea de proces echitabil, fiindcă la 15 aprilie 2019 s-a stabilit încălcarea, la 15 aprilie 2019 s-a sesizat CSJ și peste o zi, la 16 aprilie 2019, CSJ a aplicat art.70 alin.(7) pct.3) CPP, fără ca să constate că prin aplicarea acestei legi se violează dreptul persoanei.

Nu i s-a acordat nici lui Donos Tudor timp să ridice excepția, fiindcă din 15.04.2019 când a fost stabilită încălcarea (a se vedea anexele) pînă la 16.04.2019, trebuie să înțelegem că în mai puțin de o zi, o sesizare nu poate fi întocmită. Ba mai mult, în CPP exista și art.67 alin.(3¹) CPP, care tot reglementează documentele apărătorului, a pus în incertitudine și instanța și alți participanți. Instanța de recurs în anulare fiind sesizată asupra excepției de neconstituționalitate a art.70 alin.(7) a constatat că excepția nu se ridică în instanța de recurs în anulare.

Astăzi exită hotărîre de condamnare fără apărător, care nu poate fi lăsată în seama lui Donos Tudor.

Acesta este motivul de interpretare a dispozițiilor constituționale, și excepția de neconstituționalitate a rt.458 alin.(3) CPP.

F. Lista documentelor relevante

1. Copia încheirii Jud.Orhei din 16.03.2021 *lipsă* *Edoș (09.04.2021)*
2. Copia încheierii CSJ dosar nr.nr.4-Ire-167/2020 din 17 noiembrie 2020
3. Informația OT Bălți al CNAJGS din 15.04.2019.
4. Copia cererii CSJ din 15.04.2019
5. Decizia CSJ din 16.04.2019, fila 44, accesibilă și la linkul:
http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13561
6. Foto-copie mandat al biroului de avocați:
7. Foto-copie mandat al biroului de avocați:
8. Raportul de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat, adoptat de Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, accesibil la Linkul:
Raportul_de_activitate_al_CNAJ_2008_1_(1)

9. HOTĂRÎREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA Cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuțitului, învinutului, inculpatului și condamnatului în procedură penală nr.11 din 24.12.2010, accesibilă la linkul:
http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=347

10. NOTA INFORMATIVĂ a Ministerului Justiției la proiectul Legii cu privire la actele normative, Capitolul XVIII pct.50, accesibilă la linkul:
http://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordona_re/2015/august/2015.08.19_NOTA_L_acte_norm_avizare_.pdf.

11. Răspunsul Ministerul Justiției
12. Copii buletine de identitate.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării

Declarăm pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sînt exacte.

Autorul sesizării

DONOS Tudor

Mun. Chișinău

Autorul sesizării

DONOS Elena

22 martie 2021

Nr.10-4/2021
1-20098357-38-10-14082020

Î N C H E I E R E
Î n n u m e l e L e g i i
privind ridicarea excepției de neconstituționalitate

09 aprilie 2021

or.Șoldănești

Judecătoria Orhei, sediul Șoldănești,
Instanța de judecată având în componență :
Președintele ședinței, judecător delegat cu atribuțiile judecătorului de instrucție,
Elvira LAVCIUC

Grefier Tatiana Șarcanean
Cu participarea petiționarei Donos Elena în interesul soțului Donos Tudor
Avocatului Bulbuc Boris
Procurorului Petru Zmuncilă
În lipsa lui Donos Tudor

Examinând în ședință de judecată închisă plângerea petiționarei Donos Elena din 14 august 2020 înaintată în ordinea art.313 Cod de procedură penală împotriva ordonanței procurorului în Procuratura raionului Telenești, Petru Zmuncilă din 23.07.2020 privind refuzul în deschiderea procedurii de revizuire cu cererile scrise din 18.08.2020, 26.08.2020, 10.09.2020 privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pe cauza penală, cererea scrisă a petiționarilor Donos Elena, Donos Tudor din 22 martie 2021 privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pe cauza penală și sesizarea scrisă a petiționarilor Donos Elena, Donos Tudor din 22 martie 2021 privind excepția de neconstituționalitate prezentată pe cauza penală în conformitate cu prevederile art.135 alin.(1),lit.a),g) din Constituție , -

C O N S T A T Ă :

1. La 14.08.2020, în instanța de fond Judecătoria Orhei, sediul Telenești, a fost înregistrată plângerea petentei Donos Elena în ordinea art.313 CPP, împotriva ordonanței procurorului în procuratura r-lui Telenești, Zmuncilă Petru de refuz în deschiderea procedurii de revizuire a hotărârilor judecătorești irevocabile, pronunțate în cauza penală privind condamnarea lui Donos Tudor din 23.07.2020 fiind repartizată spre examinare, aleatoriu prin PIGD, judecătorului Ludmila Iarmaliuc. /f.d.1/.
2. Plângerea din 14 august 2020, petiționara Donos Elena și-a întemeiat-o pe prevederile art.458 alin.(3),pct.2) Cod de procedură penală invocând, că la 23 iulie 2020 procurorul în Procuratura r.Telenești, Petru Zmuncilă a adoptat ordonanța de refuz în deschiderea procedurii de revizuire pe marginea cererii înaintate, în interesul soțului Donos Tudor. Cererea de revizuire a înaintat-o pe motivul altor circumstanțe de care instanța nu a avut cunoștință la emiterea hotărârii și care, independent sau împreună cu circumstanțele stabilite anterior, dovedesc că cel condamnat este nevinovat (art.458 alin.(3),pct.2) CPP). A mai invocat petenta E.Donos, că ordonanța contestată este ilegală și pasibilă anulării din următoarele considerente : Donos Tudor a fost condamnat în baza unei învinuiri înaintate în lipsa apărătorului, adică cu violarea dreptului la un proces echitabil. Instanțele de judecată au fost duse în eroare, cu o ordonanță adoptată

de procurorul Șușu Constantin din 04 iulie 2011 prin care dispune de a solicita Oficiului teritorial Bălți numirea apărătorului din oficiu pentru apărarea intereselor în cadrul cauzei penale nr.2011358003 a bănuیتului Donos Tudor, fiind anexat mandatul avocatului Țibîrnă Vasile. La invocarea acestui motiv, instanța de recurs în decizia irevocabilă pe caz din 16.04.2019, la fila 43-44, a respins acest motiv, argumentând respingerea astfel : Referitor la argumentul invocat de inculpatul Donos Tudor în cererea din 15 aprilie 2019 precum că „ procurorul Constantin Șușu care l-a pus sub învinuire nu i-a asigurat dreptul la apărare, dar de fapt a camuflat această circumstanță invitând un avocat pe nume Țibîrnă Vasile, care a semnat actele de punere sub învinuire și recunoaștere în calitate de bănuیت a lui Donos Tudor, prin care acțiuni i-a încălcat dreptul absolut, dreptul de apărare și prezumția nevinovăției”, Colegiul penal lărgit îl respinge ca neîntemeiat și menționează în acest sens, că la materialele cauzei penale este ordonanța procurorului Șușu Constantin din din 04 iulie 2011 prin care dispune de a solicita Oficiului teritorial Bălți numirea apărătorului din oficiu pentru apărarea intereselor în cadrul cauzei penale nr.2011358003 a bănuیتului Donos Tudor, fiind anexat mandatul avocatului Țibîrnă Vasile. Prin urmare, instanța de recurs a considerat că procurorul și-a îndeplinit obligațiile și a solicitat desemnarea apărătorului pentru a asigura dreptul bănuیتului la apărare. Argument susținut și de instanța de recurs în anulare. Astfel, circumstanța de care instanța nu a avut cunoștință la emiterea hotărîrii, este că Donos Tudor a fost condamnat pe baza unei învinuiri înaintate în lipsa apărătorului, circumstanță care nu a fost luată în considerație de procuror. Mai susține petiționara, că la materialele cauzei penale este ordonanța procurorului Șușu Constantin din 04.07.2011 prin care dispune de a solicita Oficiului teritorial Bălți numirea apărătorului din oficiu pentru apărarea intereselor în cadrul cauzei penale nr.2011358003 a bănuیتului Donos Tudor, fiind anexat mandatul avocatului Țibîrnă Vasile, însă Procurorul prin această ordonanță dispune numirea apărătorului din oficiu pentru apărarea intereselor în cadrul cauzei penale nr.2011358003 a bănuیتului Donos Tudor, dar nu și a învinuitului Donos Tudor. Or, judecarea cauzei a avut loc în baza rechizitoriului completat cu învinuirea lui Donos Tudor, nu cu bănuiala ce i s-a adus la 04 iulie 2011. La materialele cauzei penale, lipsește un document prin care procurorul ar dispune asigurarea cu apărător a învinuitului Donos Tudor. Aici este și eroarea procesuală gravă, instanțele au confundat calitatea de bănuیت cu cea de învinuit. Or, bănuیتul și învinuitul sînt două calități procesuale diferite, producând consecințe juridice diferite. Procurorul era obligat să asigure dreptul la apărare a învinuitului. La data de 04 iulie 2011, procurorul cînd l-a recunoscut ca bănuیت pe Donos Tudor, nu a cunoscut despre faptul că îl va pune ulterior sub învinuire, de aceea a dispus de a solicita asigurarea cu apărător a bănuیتului Donos Tudor. Odată ce a decis ca să pună bănuیتul sub învinuire, procurorul era obligat să stabilească dacă învinuitul renunță la apărător și să adopte o ordonanță în acest sens cu privire la asigurarea dreptului la apărare a învinuitului, însă nu a făcut, prin care s-a admis eroarea procesuală gravă-judecarea cauzei pe baza învinuirii înaintate în lipsa apărătorului. Dar și mai grav, procurorul nu a solicitat desemnarea avocatului nici la 04 iulie 2011, fapt stabilit prin certificatul OT Bălți al CNAJGS. Toate aceste fiind circumstanțe noi care confirmă, că Donos Tudor nu este vinovat, or vinovăția sa urma să fie stabilită legal cum garantează prezumția nevinovăției și dreptul la un proces echitabil, drepturi încălcate în procesul de învinuire a acestuia. În concluzie, judecata a avut loc în baza unei învinuiri înaintate în lipsa apărătorului. Ba mai mult, la materialele cauzei 2011358003, au mai fost conexe două cauze în baza art.349 alin.(1) și 303 alin.(2) Cod penal, în baza căreia a fost pus Donos Tudor sub învinuire la 26.12.2012, însă în aceste cauze în genere nu s-a pus în discuție chestiunea apărătorului. Procurorul Petru Zmuncilă fiind sesizat la acest compartiment, nu a reacționat și pripit, dar și nemotivat a respins acest argument,

constatând eronat ca și instanța de recurs, că la materialele cauzei penale este ordonanța procurorului Șușu Constantin din 04 iulie 2011 prin care dispune de a solicita Oficiului teritorial Bălți numirea apărătorului din oficiu pentru apărarea intereselor în cadrul cauzei penale nr.2011358003 a bănuțului Donos Tudor, confundând faptul, că Donos Tudor a fost judecat în baza învinuirii, dar nu a bănuțului în comiterea infracțiunii. Mai susține petiționara că, în cazul invocării faptului sub aspectul viciului fundamental exprimat prin violarea dreptului la apărare, acțiuni exprimate prin judecarea cauzei în baza unei învinuirii înaintate în lipsa apărătorului, instanța de recurs în decizia din 16 aprilie 2019, a respins acest argument motivând astfel : Totodată, Colegiul penal lărgit menționează că certificatul prezentat de inculpat referitor la răspunsul dat de Oficiul teritorial Bălți al CNAJGS, precum că nu ar fi fost înregistrată nici o solicitare privind acordarea asistenței juridice calificate garantată de stat în cadrul cauzei penale nr.2011358003 în luna iulie 2011, nu poate constitui temei de a stabili faptul încălcării dreptului la apărare al inculpatului, or, acesta a beneficiat eficient de apărător, iar careva date care ar confirma că apărătorul este lipsit de licență nu există, la fel cum nu există și alte date că acesta n-a fost desemnat în calitate de apărător pe cazul dat, or, conform art.70 alin. (7) Cod de procedură penală, pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței : documentul ce confirmă apartenența la avocatură, documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova și mandatul biroului de avocați, sau alt document ce-i confirmă împuternicirile”, norme ce la caz au fost respectate. Prin urmare, instanța de recurs la judecarea cauzei a aplicat direct art.70 alin.(7) Cod de procedură penală, iar instanța de recurs în anulare, a menținut acest argument. Însă instanța de recurs și instanța de recurs în anulare, nu puteau să aplice prevederile art.70 alin.(7) CPP, fiindcă la caz erau pertinente prevederile art.67 alin.(3¹) CPP. Instanța de recurs și recurs în anulare nu au cunoscut că art.70 alin.(7) Cod de procedură penală, au obținut efect caduc fie efecte neconstituționale, din următoarele considerente. Art.70 alin.(7) CPP a fost adoptat la 14.03.2003, fiind publicat în Monitorul Oficial la 07-06-2003 Nr. 104-110 art. 447. Art. 70 alin.(7) CPP, reglementa metoda de obținere a calității de apărător în procesul penal a avocatului pînă în anul 2008. Fiindcă potrivit art.70 alin.(1),pct.2) CPP /redacția 2003/, persoanele menționate la art.67 alin.(2) CPP participă la procesul penal în calitate de apărător : 2) la numirea din oficiu de către organul de urmărire penală sau de instanță ori la numirea de către biroul de avocați în cazul numirii din oficiu a apărătorului. Iar potrivit art.67 alin.(3) CPP /redacția 2003/, persoanele indicate în alin.(2) capătă calitatea de apărător din momentul în care și-au asumat angajamentul de a apăra interesele persoanei în cauză cu consimțământul acesteia, iar avocații numiți din oficiu - din momentul numirii lor din oficiu de către organul de urmărire penală sau de instanță ori la solicitarea acestor organe din momentul numirii lor de către biroul de avocați. Apărătorul, după ce și-a asumat angajamentul de a apăra, trebuie să anunțe despre aceasta organul de urmărire penală sau instanța. Prin Legea nr.89 din 24.04.2008 privind modificarea și completarea unor acte legislative, Codul de procedură penală a suportat modificări. Astfel art. 70 alin.(1), pct.2) CPP /redacția 2008/, a obținut un alt conținut, comparativ cu art.70 alin.(1) pct.2) CPP/redacția 2003/, și anume : Persoanele menționate la art.67 alin.(2) participă la procesul penal în calitate de apărător; 2) la desemnarea de către coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului National pentru Asistentă Juridică Garantată de Stat în cazul cererilor sau solicitărilor de acordare a asistenței juridice calificate. Tot odată prin Legea nr.89 din 24.04.2008 privind modificarea și completarea unor acte legislative, art.67 CPP a fost completat cu un alt aliniat și anume alin.(3¹), cu următorul conținut : Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat dobândește calitatea de apărător în momentul în care coordonatorul

oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite decizie privind acordarea asistenței juridice calificate. Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștință, după caz, solicitantului, organului de urmărire penală sau instanței de judecată. În astfel de împrejurări începând cu anul 2008, modalitatea de dobândire a calității de apărător a avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat se atestă printr-un document pe care nu-l enumeră art.70 alin.(7) CPP /redacția 2003/. Acest document numindu-se Decizie privind acordarea asistenței juridice calificate și este prevăzut de alin.(3¹) art.67 CPP. În conformitate cu art.27 alin.(3) din Legea nr.198 din 26.07.2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, Drepturile și obligațiile avocatului care acordă asistență juridică calificată se atestă prin decizie privind acordarea de asistență juridică, emisă în condițiile prezentei legi. Astfel, decizia privind acordarea de asistență juridică, este unicul document ce confirmă calitatea de apărător în procesul penal a avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat. A mai invocat petiționara, că în cazul lui Donos Tudor, avocatul Țibîrnă care a semnat actele de învinuire, nu a prezentat decizie privind acordarea de asistență juridică așa cum prevede alin.(3¹) art.67 CPP/redacția 2008/, fiindcă art.70 alin.(7) CPP/redacția 2003/ nu prevede o reglementare în acest sens. Și prin urmare acest avocat Țibîrnă nu avea drepturi procesuale și obligații. Prin urmare la stabilirea faptului dacă i-a fost asigurat lui Donos Tudor dreptul la apărare și dreptul la asistență juridică garantată de stat, instanțele de judecată au aplicat art.70 alin.(7) CPP care au obținut efecte caduce s-au neconstituționale din momentul adoptării Legii nr.89 din 24.04.2008 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, din următoarele considerente: În anul 2003 cînd a fost adoptat Codul de procedură penală nu exista Consiliul Național privind asistența Juridică Garantată de Stat, s-au avocat care acordă asistență juridică garantată de stat. Și prevederile art.70 alin.(7) CPP, reglementau modalitatea de dobîndire a calității de apărător în procesul penal doar în acea perioadă, pînă cînd în R.Moldova s-a format Consiliului Național privind asistența juridică Garantată de Stat. Odată cu formarea Consiliului Național privind asistența Juridică Garantată de Stat (anul 2007), acest organ a obținut un rol important în procesul penal, de aceea statul a și adoptat lege specială în acest domeniu. A fost modificat Codul de procedură penală, fiind adoptat art. 67 alin.(3) CPP care reglementează clar funcțiile și modul de dobîndire a calității de apărător în procesul penal a avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat, Însă statul a omis să facă amendamente la art.70 alin.(7) CPP /redacția 2003/ omițînd să prevadă în lege ce acte sînt necesare să prezinte organului de urmărire penală pentru confirmarea calității de apărător avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat, prin care acțiuni art.70 alin.(7) CPP a obținut efect caduc s-au neconstituțional, producînd interpretare eronată, și încalcă dreptul la un proces echitabil și prezumția nevinovăției, acțiuni suportate de Donos Tudor în cadrul procesului de învinuire. În astfel de împrejurări cînd Donos Tudor a sesizat la data 15.04.2019, faptul că i-a fost violat dreptul la apărare. Instanța de recurs la 16.04.2019 a respins cererea aplicînd art.70 CPP /redacția 2003/, lege care nu este în măsură să reglementeze juridic, începînd cu anul 2008 situația în procesul penal la compartimentul ce acordă asistență juridică garantată de stat, fiindcă nu prevede ce acte trebuie să prezinte acesta. Art.70 alin.(7) CPP /redacția 2003/, din motivul că nu a suferit amendamente odată cu modificarea Codului de procedură penală la compartimentul avocat care asigură asistența juridică garantată de stat, atunci acest act normativ începînd cu anul 2008 a început să contravină Constituției. În astfel de împrejurări Decizia CSJ din 16.04.2019, se bazează pe art.70 alin.(7) CPP/redacția 2003/ care este neconstituțional. Iar potrivit § 65 al Hotărîrii Curții Constituționale nr. 16 din 25.06.2013: „O hotărîre judecătorească, deși definitivă și irevocabilă, nu poate fi considerată legală atît timp cît se întemeiază pe un act

normativ contrar prevederilor Legii Supreme”. Astfel, fiindcă art.70 alin.(7) CPP/redacția 2003/, nu prevede că pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul să prezinte organului de urmărire penală decizia privind acordarea de asistență juridică în cazul când apărătorul este avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, atunci în situația când apărătorul nu a fost desemnat așa cum prevede art. 67 alin.(3¹) CPP, organul de urmărire penală nu este în drept să nu-l admită, fiindcă art. 70 alin.(8) CPP se aplică în coraborare cu art.70 alin.(7) CPP. În astfel de împrejurări se încalcă dreptul la un proces echitabil, fiindcă în proces va fi admis un oarecare avocat care nu este dependent de organul de urmărire penală și care ar încurca procesul de apărare. Astfel de situație a fost în cazul lui Donos Tudor. Avocatul Vasile Țîbîrnă nu a fost desemnat ca apărător care acordă asistență juridică garantată de stat bănuितului. Donos Tudor a fost ulterior pus sub învinuire în lipsa apărătorului. Și judecat în baza unei învinuiri înaintate în lipsa apărătorului. Instanța de recurs nu a luat în calcul acest viciu, fiindcă în opinia instanței art.70 alin.(7) CPP/redacția 2003/, nu a fost încălcat. Într-o altă ordine de idei, s-ar putea de considerat că sintagma legală din art. 70 alin.(7) CPP/redacția 2003/, și anume: sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile”, se referă la documentul numit „decizie privind acordarea de asistentă juridică”, însă legislatorul în 2003 când a adoptat art. 70 alin.(7) CPP nu putea să prevadă că în anul 2008 în Republica Moldova se va forma Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, sau va fi avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, prevăzând situația dată pentru viitor în sintagma „sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile” din art. 70 alin.(7) CPP. Astfel lui Donos Tudor i-a fost violată prezumția nevinovăției și dreptul la un proces echitabil și aceste drepturi nu și le poate apăra fiindcă s-a pomenit într-un blocaj legal, adică situație neprevăzută de lege, s-au prevăzută de lege neclară, neconstituțională. Menționează petiționara Donos Elena, că Curtea Supremă de Justiție a stabilit această lacună legală. În acest sens, Plenul Curții Supreme de Justiție a adoptat Hotărîrea nr.11 din 24 decembrie 2010 „cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuितului, învinuitului, inculpatului și condamnatului în procedură penală”, și în pct.10 a Hotărîrii menționate a prevăzut o astfel de reglementare, alta decât cea prevăzută de art.70 alin.(7) și (8) CPP. Însă s-a produs o situație fără precedent, fiindcă Curtea Supremă de Justiție soluționează neclaritatea art.70 alin.(7) CPP la compartimentul confirmarea împuternicirilor persoanei care acordă asistență juridică garantată de stat, adoptă Hotărîrea nr.11 din 24 decembrie 2010, și tot Curtea Supremă de Justiție își încalcă propria hotărîre. Or, hotărârile Plenului CSJ, nu sînt obligatorii, produc doar recomandări. Consideră petiționara, că Decizia irevocabilă de condamnare a lui Donos Tudor, este afectată de omisiuni ale justiției și erori judiciare. Pe de o parte, instanța confundă că lui Donos Tudor i s-a asigurat dreptul la apărare având calitatea de bănuित, dar judecă cauza pe baza învinuirii înaintate în lipsa apărătorului. Ba mai mult, că autoritatea competentă CNAJGS confirmă că nu a desemnat pe avocatul Țîbîrnă să-l apere. Și aceste erori judiciare și omisiuni ale justiției nu pot fi înlăturate fiindcă art.70 alin.(7) CPP /redacția 2003/, împiedică organele de stat să-și exercite competența pentru a corecta erorile judiciare, omisiunile justiției și asigura respectarea drepturilor și libertăților fundamentale. Indiscutabil este faptul că în procedura precedentă art. 70 alin.(7) CPP /redacția 2003/ nu a fost încălcat de autorități. Instanța de recurs a stabilit că această normă nu a fost încălcată. Participarea avocatului Țîbîrnă în proces nu a fost în baza deciziei de desemnare emisă în condițiile art.67 alin.(3¹) CPP /redacția 2008/. Iar pentru confirmarea împuternicirilor sale avocatul Țîbîrnă nu era obligat să prezinte decizie de desemnare fiindcă art.70 alin.(7) CPP /redacția 2003/, nu prevede astfel de document. În consecință s-a admis eroarea procesuală gravă. Donos Tudor a fost pus sub învinuire în lipsa apărătorului și judecat în baza acestei învinuiri. Instanța de

recurs respingând acest argument a aplicat art.70 alin.(7) CPP /redacția 2003/, care este neconstituțional obținând acest efect încă în anul 2008 când legiitorul a adoptat o altă reglementare în cazul când apărarea este exercitată de avocatul care asigură asistența juridică garantată de stat. Fiind invocat acest motiv în cadrul prezentei cereri de revizuire, procurorul a respins prin ordonanța sa, făcând trimitere la art.70 alin.(7) CPP, care nu a fost încălcat. Susținând această poziție prin asigurarea securității raporturilor juridice. Prin urmare, ținând cont că în cadrul prezentului proces, instanța de judecată urmează să se pronunțe asupra acestu-i temei pe care îl invocă și să stabilească faptul dacă Donos Tudor a fost judecat în baza unei învinuiri înaintate în lipsa apărătorului, atunci instanța în cadrul prezentului proces de judecată va verifica acest argument prin prisma art.70 alin.(7) CPP /redacția 2003/. Însă, ținând cont de motivele indicate privind neconstituționalitatea art.70 alin.(7) CPP/redacția 2003/, solicită sesizarea Curții Constituționale potrivit sesizării pe care o va prezenta în termen de 10 zile din data înregistrării prezentei plîngerii, însă nu mai târziu de prima ședință de judecată. Or, potrivit cererii de revizuire, a fost sesizat faptul de fals al probei - procesul verbal de audiere a martorului Urechi Raisa. Procurorul nu a investigat acest caz. Acest martor în realitate nu a fost audiat. Semnătura din proces nu-i aparține. Personal, a discutat prin rețeaua Facebook cu acest martor care se află în Italia și a declarat, că lucrând deridicătoare la Primăria Scorțeni într-o zi a fost chemată de primarul Urechi daria și impusă să declare că Donos Tudor l-a bătut pe Ciorbă în biroul ei. Deoarece martorul Urechi Raisa a refuzat să participe la minciunile scornite de primar, a fost impusă să se concedieze. Peste ceva timp, Primarul Urechi Daria a chemat pe martorul Urechi Raisa amăgind-o să semneze o foaie goală ca să fie angajată la lucru pentru ca să obțină pensie. Martorul a semnat. Această semnătură a fost transcrisă în procesul verbal de audiere a martorului în baza căreia Donos Tudor a fost condamnat. Or dacă se studiază acest proces de audiere, se observă că scrisul nu-i aparține martorului nici procurorului, semnăturile sînt falsificate. Martorul Urechi Raisa a depus și cerere către Procurorul General. Toată discuția cu acest martor a filmat-o și prezentat-o. În acest caz, a sesizat să fie atras la răspundere procurorul falsificator, însă Procurorul Petru Zmuncilă a refuzat, poate este imparțial cazului. Acest motiv urma de verificat, fiindcă chiar și partea vătămată Ciorbă indică că a sesizat faptul de maltratare sub influența Primarului Urechi Daria, el de fapt nu a fost maltratat. A se vedea procesul verbal de audiere a părții vătămate în ședință de judecată. Acest dosar este fals, procuratura urma să se autosesizeze, să dispună expertiza scrisului precum a solicitat, însă nu a făcut. Referitor la martorul ocular neaudiat care inițial a fost Popescu Tudor, iar la moment este Șoilița Tudor, procurorul a refuzat să-l audieze, din motivul că vina lui Donos Tudor este dovedită prin declarațiile lui Furculiță ca parte vătămată și martorilor. Or, în ședința de judecată nimeni nu a spus nimic despre armă, iar martorul Șoilița a revenit cu declarații concrete, despre ce procurorul a refuzat. Prin urmare, ordonanța contestată a fost adoptată la 23 iulie 2020, evident termenul de atac a acestui act procedural expiră la data de 03 august 2020. Însă, despre acest act a aflat la data de 07 august 2020, fiindcă procurorul a informat-o prin intermediul poștei. În acest sens prezintă copia plicului prin care i-a fost expediată ordonanța contestată. Astfel, termenul de 10 zile statuat la art.313 alin.(3) CPP, începe a curge din momentul comunicării acestui act procedural, adică 07 august 2020. De aceea nu consideră omis acest termen, iar în cazul când instanța va considera că termenul a fost omis, se solicită repunerea în termen pe motivul expus.

3. Petiționara Donos Elena solicită admiterea plîngerii din 14.08.2020 în ordinea art.313 CPP, cu anularea ordonanței procurorului în Procuratura raionului Telenesți, Petru Zmuncilă din 23.07.2020 privind refuzul în deschiderea procedurii de revizuire și

- sesizarea Curții Constituționale, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate prezentată în conformitate cu art.135 alin.(1), lit.a) și lit.g) din Constituție.
4. La 14.08.2020, judecătorul Ludmila Iarmaliuc și-a declarat abținere de la judecarea cauzei penale respective cu nr.1-20098357-38-10-14082020 /f.d.27-28/, care a fost admisă prin încheierea unipersonală a judecătorului Judecătoriei Orhei, sediul Rezina, Ivan Parii din 18.08.2020. /f.d.30-32/.
 5. La 18.08.2020, cauza penală a fost repartizată aleatoriu prin PIGD judecătorului din cadrul Judecătoriei Orhei, sediul Central, Viorica Severin /f.d.33/.
 6. La 18 august 2020 cu n/i 3720 la Judecătoria Orhei, sediul Telenești a fost înregistrată cererea și sesizarea scrisă de Donos Elena privind excepția de neconstituționalitate prezentată pe cauza penală în conformitate cu prevederile art.135 alin.(1),lit.a),g) din Constituție. / anexa nr.1 pe 106 file /
 7. La 26 august 2020 cu n/i 3904, la Judecătoria Orhei, sediul Telenești a fost înregistrată cererea și sesizarea scrisă de Donos Elena privind excepția de neconstituționalitate prezentată pe cauza penală în conformitate cu prevederile art.135 alin.(1),lit.a),g) din Constituție. / anexa nr.2 pe 111 file /
 8. La 10 septembrie 2020 cu n/i 8591 la Judecătoria Orhei, sediul Central a fost înregistrată cererea și sesizarea scrisă de Donos Elena privind excepția de neconstituționalitate prezentată pe cauza penală în conformitate cu prevederile art.135 alin.(1),lit.a),g) din Constituție. / anexa nr.3 pe 97 file /
 9. La 23.10.2020, Donos Elena prin e-mail a expediat în adresa Judecătoriei Orhei, sediul Central cerere de accelerare aferent examinării cauzei penale nr.1-20098357-38-10-14082020 /f.d.53,54-55/, care a fost respinsă ca neîntemeiată prin încheierea Judecătorului Judecătoriei Orhei, sediul Central, Iurie Movilă din 26.10.2020. /f.d.57-60/.
 10. La 26.11.2020, în instanța de fond Judecătoria Orhei, sediul Central, a fost înregistrată cererea lui Donos Elena privind schimbarea completului de judecată în gestiunea căruia se află cauza penală nr.1-20098357-38-10-14082020 /f.d.72, 73-74/, care a fost admisă prin încheierea Președintelui Judecătoriei Orhei din 30.11.2020. /f.d.75/.
 11. La 01.12.2020, cauza penală nr.1-20098357-38-10-14082020 a fost repartizată aleatoriu prin PIGD judecătorului din cadrul Judecătoriei Orhei, sediul Central, Ecaterina Buzu. /f.d.76/.
 12. La 03.12.2020, judecătorul Ecaterina Buzu în calitate de judecător desemnat cu atribuțiile judecătorului de instrucție, prin încheiere unipersonală și-a declinat competența de la examinarea plângerii petiționarei Donos Elena, în temeiul art.313 CPP, în favoarea judecătorului desemnat cu atribuțiile judecătorului de instrucție al Judecătoriei Orhei, sediul Telenești. /f.d.77-78/.
 13. La 04.12.2020, cauza penală nr.1-20098357-38-10-14082020 a fost repartizată aleatoriu prin PIGD, judecătorului din cadrul Judecătoriei Orhei, sediul Telenești, Gheorghe Popa /f.d.79/.
 14. Prin încheierea unipersonală a judecătorului din cadrul Judecătoriei Orhei, sediul Telenești, Gheorghe Popa din 16.12.2021, s-a dispus expedierea plângerii lui Donos Elena împreună cu materialele anexate în interesul condamnatului Donos Tudor la Curtea de Apel Chișinău, pentru soluționarea conflictului negativ de competență. /f.d.80-82, 83/.
 15. Prin încheierea Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 12.01.2021, s-a dispus ridicarea de la examinare a dosarului intentat la plângerea lui Donos Elena în interesul condamnatului Donos Tudor împotriva ordonanței de refuz în deschiderea procedurii de revizuire din 23.07.2020 adoptată de către procurorul în Procuratura r.Telenești, Zmuncilă Petru și remiterea acesteia instanței de fond - Judecătoria Orhei. /f.d.86-88/.

16. La 10.03.2021, judecătorul Gheorghe Popa și-a declarat abținere de la examinarea cauzei penale nr.1-20098357-38-10-14082020 /f.d.90/, care a fost admisă prin încheierea unipersonală a Judecătorului Judecătorei Orhei, sediul Telenești, Iurie Hîrbu din 10 martie 2021. /f.d.92-93/.
17. Tot la 10.03.2021, cauza penală respectivă, a fost repartizată aleatoriu prin PIGD judecătorului din cadrul Judecătorei Orhei, sediul Telenești, Iurie Hîrbu, care cu aceeași dată și-a declarat abținere de la examinarea cauzei sus-nominalizate, fiind admisă prin încheierea judecătorului Judecătorei Orhei, sediul Telenești, Gheorghe Popa din 10.03.2021. /f.d.103-104/.
18. La 11.03.2021, cauza penală nr.1-20098357-38-10-14082020, a fost repartizată aleatoriu prin PIGD, judecătorului din cadrul Judecătorei Orhei, sediul Șoldănești, Ramona Moșneguțu /f.d.105/, cauza parvenind în instanța de fond Orhei, sediul Șoldănești la 12.03.2021./f.d.106/.
19. La 18.03.2021, Judecătorul Judecătorei Orhei, sediul Șoldănești, delegat cu atribuțiile judecătorului de instrucție Ramona Moșneguțu, și-a declarat abținere de la examinarea cauzei penale nr.10-4/2020 pe plângerea lui Donos Elena în interesul condamnatului Donos Tudor împotriva ordonanței de refuz în deschiderea procedurii de revizuire din 23.07.2020 adoptată de către procurorul în Procuratura r.Telenești, Zmuncilă Petru /f.d.108,134/, care a fost admisă prin încheierea Judecătorei Orhei, sediul Șoldănești din 18 martie 2021. /f.d.140-142/.
20. Tot la 18.03.2021, cauza penală nr.1-20098357-38-10-14082020(nr.10-4/2021) a fost repartizată aleatoriu prin PIGD judecătorului delegat cu atribuțiile judecătorului de instrucție din cadrul Judecătorei Orhei, sediul Șoldănești, E.Lavciuc.
21. Prin încheierea din 18.03.2021, cauza penală la plângerea lui Donos Elena în interesul condamnatului Donos Tudor împotriva ordonanței de refuz în deschiderea procedurii de revizuire din 23.07.2020 adoptată de către procurorul în Procuratura r.Telenești, Zmuncilă Petru, a fost fixată spre examinare pentru 30.03.2021, ora 14:30.
22. La 22.03.2021 de la petiționara E.Donos, prin poșta electronică a Judecătorei Orhei, sediul Șoldănești, a parvenit copia cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate semnată de către Elena Donos și Tudor Donos pe cauza penală nr.10-4/2021.
23. În cererea respectivă, autorii acesteia solicită suspendarea examinării cauzei penale nr.10-4/2021 până la pronunțarea Curții Constituționale în vederea controlului constituționalității art.458 alin.(3) și art.70 alin.(7),pct.3) CPP și interpretarea unor dispoziții constituționale referitor la omisiunea legislativă descrisă în sesizare, asupra conformității cu Constituția a prevederilor art.458 alin.(3) și art.70 alin.(7), pct.3) CPP.
24. În cadrul ședinței de judecată din 30.03.2021, petiționara Donos Elena a prezentat în original cererea scrisă din 22.03.2021 de ridicare a excepției de neconstituționalitate pe cauza penală nr.10-4/2021 și concomitent, sesizarea din 22 martie 2021 scrisă din numele petiționarilor Donos Elena, Donos Tudor privind excepția de neconstituționalitate prezentată pe cauza penală în conformitate cu prevederile art.135 alin.(1),lit.a),g) din Constituție.
25. Astfel, în cadrul ședinței de judecată din 30.03.2021 și 09.04.2021, petiționara Donos Elena a declarat, că privitor cererii înaintate în cadrul ședinței de judecată, aferent plângerii împotriva ordonanței procurorului din 23.07.2020 a depus plângerea în ordinea art.313 privind refuzul de pornire a procedurii de revizuire. În cererea de revizuire adresată procuraturii s-a solicitat revizuirea hotărârii judecătorești irevocabile emise în privința soțului său - Donos Tudor. Cererea de revizuire adresată procuraturii, s-a solicitat pe faptul că a fost condamnat în baza unei acuzații înaintate în lipsa unui apărător, or, avocatul Vasile Țibîrnă, care nu a avut împuternici așa cum prevede art.67 alin. (3¹) CPP, fiindcă nu a fost desemnat de CNEJ pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat. Consideră, că acest temei de revizuire se încadrează în erori

judiciare și omisiuni a justiției. Procurorul a respins prin ordonanță începerea revizurii din motiv că acest temei nu este prevăzut în art.458 alin.(3) CPP. Acest temei nu este prevăzut de legislația R.Moldova, în cerere a expus mai multe cazuri privitor jurisprudenței CEDO. Procurorul a făcut trimitere în ordonanța sa la hotărârea irevocabilă a Curții Supreme de Justiție emise în privința lui Donos Tudor, unde este indicat art.70 alin.(7) CPP /se da citire/. Solicită ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții constituționale conform art.458 alin.(3), art.470 alin.(7),pct.3) CPP pentru a interpreta, iar în sesizare este desfășurat scris cum au fost utilizate art.70 alin.(7),pct.3) CPP, considerând că este neconstituțional. Din acest motiv solicită suspendarea judecării plângerii pentru sesizarea Curții constituționale ca să se expună, deoarece acestea vor fi precăutate direct la judecarea plângerii împotriva ordonanței de neîncepere a UP. Referitor art. 458 alin.(3) CPP în toate cele patru puncte nu se regăsesc, de aceea solicită ca Curtea Constituțională să se expună în care punct ei s-au ciocnit și cum pot porni procedura de revizuire. Nu prevede erorile judiciare, dar din jurisprudența CEDO rezultă că, sunt cauze care le-a indicat în cerere, unde sunt reflectate anume situații când este indicat că R. Moldova ar avea nevoie de un asemenea punct în art.458 CPP. Atunci când în CPP art.67 și art.70 reflectă modalitatea de a avea calitatea de apărător în instanță. Deține certificat prin care se demonstrează că nu a fost numit avocat. Însă art.67 alin.(3¹) a fost introdus în CPP mai târziu, odată cu introducerea Legii privind garantarea asistenței juridice de stat. Însă art.70 alin. (7), pct.3) CPP a rămas neschimbat, neabrogat și mai mult, utilizat și în cazul judecării lui Donos Tudor. Din acest motiv sesizează Curtea Constituțională să se expună asupra neconstituționalității anume la art.70 CPP și respectiv, pe art.458 alin.(3) CPP pe temeiurile de revizuire. În plângerea sa din 14.08.2020 înaintată în Judecată în ordinea art.313 CPP a invocat art.458 alin. (3) fără punct. În plângere este indicat punctul 2 din art.458 alin.(3) CPP. În cazul în care în temeiurile indicate la art.458 alin.(3) CPP nu regăsește invocările petiționarei, prin prisma articolului menționat art.70 CPP, care a devenit învechit neutilizabil, dar nu a fost abrogat, îl consideră ca o eroare judiciară și omisiune legislativă, motiv din care Curtea Constituțională urmează să se expună asupra temeiurilor invocate în sesizare. Au aflat despre certificatul eliberat de Oficiul Teritorial Bălți la 15.04.2019, cu o zi înainte de emiterea deciziei CSJ. Au contestat decizia, unde instanța face trimitere la art.70 alin.(7) CPP, precum că de fapt T.Donos a avut apărător și acest articol reglementează, că apărătorul și-a dovedit legalitatea sa prin alt document ce confirmă împuternicirile, dar care e acel document, instanța nu s-a expus. Pe când art.67/1 prevede că decizia Oficiului Teritorial este obligatorie. Decizia CSJ este ultima. Până la această decizie nu au cunoscut că avocatul nu a fost împuternicit prin decizie. Încheierea judecătorului R.Moșneguțu din 12.06.2020, nu-și amintește dacă au contestat-o. Probabil a înaintat plângerea pe alte temeiuri. În prima ședință de judecată de la judecătorul V.Severin a prezentat prima cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pe 106 file, anexa nr.1. Ulterior, la 26.08.2020 a prezentat anexa nr.2 pe 111 file, completând-o pe cea din 18.08.2020, la 10.09.2020 a prezentat tot la Viorica Severin cea de-a 3 cerere, anexa nr.3 pe 97 file. Mai târziu, a solicitat de la judecătorul V. Severin ca să-i restituie primele 2 anexe pentru că sesizarea din 10.09.2020 era completă și finală.

26. În cadrul ședinței de judecată din 30.03.2021 și 09.04.2021, reprezentantul petiționarei Donos Elena, în persoana avocatului Boris Bulbuc a declarat, că luând în considerație, că pentru prima dată s-a înaintat cerere privind ridicarea excepției de constituționalitate, solicită să fie admisă cererea cu trimiterea la Curtea Constituțională pentru verificarea prevederilor art.70 alin.(7) CPP și art.458 alin.(3) CPP, dacă corespund prevederilor art.26 alin.(3) din Constituție în care se indică în tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat ales sau numit din oficiu. Luând în considerație, că

prevederile art.70 alin.(7) CPP, care a fost inclus în cod încă din rămășițele CPP din anul 1964, când avocați erau și alte persoane decât cele care făceau parte din Uniunea Avocaților și prezentau alte documente. Ulterior, noua lege a scos aceste prevederi, însă codul a rămas cu acea prevedere, ce nu corespunde articolului din constituție. În speță, petiționara reclamă că, avocatul Țîbîrnă nu a avut calitate de apărător, or, apărătorul este persona desemnată sau aleasă cum este prevăzut în Constituție. Orice altă persoană care nu corespunde prevederilor art.26 alin. (3) din Constituție, nu devine apărător. În condițiile de față, orice acțiune efectuată cu încălcarea dreptului la apărare, cade sub incidența art.251 alin. (1) CPP, adică sub nulitate absolută, ceea ce constituie temei de revizuire și de ridicare a excepției de neconstituționalitate. Pentru CSJ, anume expresia dată a servit ca temei de respingere a recursului, or, în competența Curții Constituționale stă verificarea legalității acestei prevederi. Sesizarea este bine argumentată. Curtea de Apel a efectuat sesizarea pe calea care purced ei, este o cale legală care o folosește și Curtea de Apel. Solicită așa cum este în sesizare, să fie admisă cererea în formula în care este prezentată. Nu cunoaște, dacă Curtea Constituțională s-a mai expus anterior.

27. Procurorul Petru Zmuncilă, în ședința de judecată din 09.04.2021 a susținut referința înaintată, propunând respingerea cererii petiționarei Donos Elena cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate ca fiind inadmisibilă, invocând că chestiunea a cărei excepție de neconstituționalitate se cere, nu urmează a fi aplicată la soluționarea cauzei privind anularea ordonanței procurorului din 23 iulie 2020 de refuz în deschiderea procedurii de revizuire. A mai invocat procurorul P.Zmuncilă, că părțile au fost în drept de a ridica excepția de neconstituționalitate a prevederilor art.70 alin.(7) CPP, la etapa examinării cauzei în fond din motiv, că instanța de judecată, la această etapă, nu verifică legalitatea desemnării avocatului Țîbîrnă Vasile în apărarea intereselor inculpatului Donos Tudor.
28. Audiind participanții la proces, studiind conținutul tuturor cererilor și sesizărilor înaintate de Donos Elena, cât și celei din 22 martie 2021 împreună cu sesizarea în adresa Curții Constituționale din numele petiționarilor Donos Elena și Donos Tudor privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, în raport cu prevederile legale ce guvernează speța și normele procesual-penale ale căror control constituțional se solicită, instanța de judecată statuează despre oportunitatea admiterii cererii scrise din numele petiționarilor Donos Elena și Donos Tudor din 22 martie 2021 privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în conformitate cu prevederile art.135 alin.(1),lit.a) din Constituția Republicii Moldova și pasibilitatea expedierii sesizării scrise din 22 martie 2021 din numele petiționarilor Donos Elena și Donos Tudor în adresa Curții Constituționale pentru verificarea constituționalității prevederilor art.70 alin.(7),pct.3) și art.458 alin.(3) Cod de procedură penală sub aspectul corespunderii acestora cu prevederile art.21,26 alin.(3) din Constituția Republicii Moldova.
29. Soluția instanței de fond se întemeiază pe următoarele considerente :
30. Art.1 alin.(2),(3) Cod de procedură penală indică, că procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată. (3) Organele de urmărire penală și instanțele judecătorești în cursul procesului sînt obligate să activeze în așa mod încît nici o persoană să nu fie neîntemeiat bănuită, învinuită sau condamnată și ca nici o persoană să nu fie supusă în mod arbitrar sau fără necesitate măsurilor procesuale de constrîngere ori să nu fie victima încălcării altor drepturi fundamentale.

31. Art. 7 alin. (1-6) Cod de procedură penală stipulează expres, că procesul penal se desfășoară în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod. (2) Dacă există neconcordanțe între prevederile tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și prevederile prezentului cod, prioritate au reglementările internaționale. (3) În cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora. (3¹) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții : a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei; d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate. (3²) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă. (3³) Dacă nu sunt întrunite cumulativ condițiile indicate la alin. (3¹), instanța de judecată refuză, prin încheiere, ridicarea excepției de neconstituționalitate. Încheierea instanței de judecată este definitivă, însă argumentele privind dezacordul cu aceasta pot fi invocate în apel sau, după caz, în recurs împotriva hotărârii în fond. (4) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța stabilește că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor legale și este expusă într-un act juridic care nu poate fi supus controlului constituționalității, instanța va aplica în direct legea. (5) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța stabilește că norma juridică națională ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte, instanța va aplica reglementările internaționale în direct, motivînd hotărîrea sa și informînd despre aceasta autoritatea care a adoptat norma națională respectivă și Curtea Supremă de Justiție. (6) Hotărîrile Curții Constituționale privind interpretarea Constituției sau privind neconstituționalitatea unor prevederi legale sînt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal.
32. Art. 342 alin. (1,4) Cod de procedură penală indică, că toate chestiunile care apar în timpul judecării cauzei se soluționează prin încheiere a instanței de judecată. (4) Încheierile date pe parcursul judecării cauzei se pronunță public.
33. În temeiul prevederilor art. 135 alin. (1), lit. a), g) din Constituția R. Moldova, Curtea Constituțională : a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte și g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție.
34. Concomitent, pct. 72) din Hotărîrea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016, pentru interpretarea articolului 135 alin. (1), lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, indică că, pornind de la faptul că norma sesizată prin intermediul instituției excepției de neconstituționalitate este supusă controlului de constituționalitate aplicativ la un caz

- concret dedus instanței de judecată, procedura rezolvării excepției de neconstituționalitate constituie un control concret de constituționalitate.
35. Pct.74) din aceeași hotărâre menționează că, procedura de soluționare a excepției de neconstituționalitate presupune parcurgerea a două etape distincte : (1) etapa judiciară, premergătoare, ce constă în invocarea excepției de neconstituționalitate în cadrul unui proces aflat pe rolul unei instanțe judecătorești și pronunțarea judecătorului asupra acestui incident procedural, finalizată eventual cu sesizarea Curții Constituționale și (2) etapa de contencios constituțional propriu-zis, ce constă în soluționarea excepției de neconstituționalitate de către Curtea Constituțională.
36. Curtea Constituțională prin Hotărârea nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova, la pct.76) a stabilit că, în momentul în care judecătorul ordinar constată sau este invocată de către părți o anumită incertitudine privind constituționalitatea actului aplicabil, acesta este obligat să demareze procesul de exercitare a controlului constituționalității.
37. Conform pct.82) din aceeași Hotărâre, Curtea Constituțională a reținut că, judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții : (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1), lit. a) din Constituție ; (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu ; (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.
38. Pct.83) din hotărârea precitată indică că, verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82.
39. Pct.87) din hotărârea sus menționată stipulează expres, că orice instanță judiciară chemată să soluționeze un litigiu, în ipoteza unei îndoieli cu privire la constituționalitatea unei dispoziții, are atât puterea, cât și obligația să se adreseze Curții Constituționale.
40. Hotărârea nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1), lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, mai prevede la pct.107), că în temeiul art. 135 alin.(1),lit.a) și g) din Constituție, sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza.
41. Instanța de judecată la caz mai reține că, potrivit prevederilor art. 24 alin.(1-4) din Legea cu privire la Curtea Constituțională nr.317-XIII din 13.12.1994, Curtea Constituțională exercită jurisdicția la sesizarea făcută de subiecții stabiliți de prezenta lege, în condițiile Codului Jurisdicției Constituționale. (2) Sesizarea trebuie să fie motivată și să corespundă cerințelor prevăzute în Codul Jurisdicției Constituționale. (3) Sesizarea este semnată de șeful organului în al cărui nume este făcută. (4) Modelul sesizării și modul depunerii ei sînt prevăzute de Codul Jurisdicției Constituționale.
42. Potrivit art.39 din Legea nr.502 din 16.06.95 privind Codul jurisdicției constituționale, sesizarea se prezintă în scris în limba moldovenească. Sesizarea trebuie să fie motivată și să cuprindă : a) denumirea Curții Constituționale ca instanță sesizată; b) denumirea și adresa subiectului sesizării; c) obiectul sesizării ; d) împrejurările pe care subiectul își întemeiază cerințele ; e) cerințele sesizării; f) alte date referitoare la obiectul sesizării ; g) nomenclatorul documentelor anexate; h) semnătura subiectului, codul și ștampila lui.

43. La caz, instanța de judecată constată că, obiectul excepției se încadrează în categoria actelor prevăzute de art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, excepția este ridicată de către o parte în proces, anterior Curtea nu s-a mai expus pe marginea unui atare obiect, iar prevederile contestate sunt aplicabile soluționării cauzei, motiv din care instanța de judecată statuiază despre oportunitatea suspendării examinării cauzei penale (Nr.10-4/2021) în temeiul plîngerii petiționarei Donos Elena din 14 august 2020 înaintată în ordinea art.313 Cod de procedură penală împotriva ordonanței procurorului în Procuratura raionului Telenești, Petru Zmuncilă din 23.07.2020 privind refuzul în deschiderea procedurii de revizuire, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate.
44. În conformitate cu stipulările art.135 alin.(1),lit.a) din Constituția Republicii Moldova, art.7 alin.(3²), 342 Cod de procedură penală, instanța de judecată , -

DISPUNE :

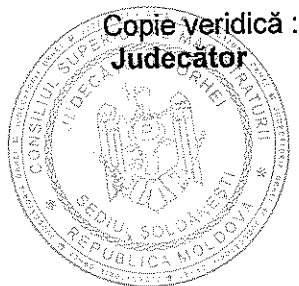
Se admite cererea scrisă din 22.03.2021 din numele petiționarilor Donos Elena și Donos Tudor privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pe cauza penală 1-20098357-38-10-14082020 (Nr.10-4/2021) în temeiul plîngerii petiționarei Donos Elena din 14 august 2020 înaintată în ordinea art.313 Cod de procedură penală împotriva ordonanței procurorului în Procuratura raionului Telenești, Petru Zmuncilă din 23.07.2020 privind refuzul în deschiderea procedurii de revizuire.

Se remite în adresa Curții Constituționale, sesizarea scrisă din 22 martie 2021 din numele petiționarilor Donos Elena și Donos Tudor privind excepția de neconstituționalitate pe cauza penală 1-20098357-38-10-14082020 (Nr.10-4/2021) în conformitate cu art.135 alin.(1),lit.a),g) din Constituție, pentru verificarea constituționalității prevederilor art.70 alin.(7),pct.3) Cod de procedură penală și art.458 alin.(3) Cod de procedură penală, sub aspectul corespunderii acestora cu prevederile art.21, 26 alin.(3) din Constituția Republicii Moldova.

Se remite Curții Constituționale copia prezentei încheieri, sesizarea scrisă din 22 martie 2021 din numele petiționarilor Donos Elena și Donos Tudor privind excepția de neconstituționalitate prezentată pe cauza penală 1-20098357-38-10-14082020 pe 90 file, copia plîngerii petiționarei Donos Elena din 14.08.2020 și copia procesului-verbal al ședinței de judecată din 30.03.2021-09.04.2021.

Încheierea instanței de judecată nu se supune niciunei căi de atac, nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, se suspendă examinarea plîngerii petiționarei Donos Elena din 14 august 2020 înaintată în ordinea art.313 Cod de procedură penală împotriva ordonanței procurorului în Procuratura raionului Telenești, Petru Zmuncilă din 23.07.2020 privind refuzul în deschiderea procedurii de revizuire.

**Președintele ședinței, judecător delegat
cu atribuțiile judecătorului de instrucție / semnătura / Elvira LAVCIUC**

E.LAVCIUC